

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет – економіки, бізнесу і контролю
Кафедра – економіки промисловості
Ступінь вищої освіти – другий (магістр)
Спеціальність – 051 «Економіка»
Освітня програма – «Економіка підприємства»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: «Розробка рекомендацій з підвищення рентабельності підприємств виноробної галузі»

ШИФР КРМ. КЕП.1.510-03-1.11

Здобувач (ка) Кудікова О.С.
(ПБ)

Керівник: д.е.н., проф. Павлов О.І.
(науковий ступень, вчене звання, ПБ)

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від «12» грудня 2023 р., протокол № 7

Завідувач кафедри

ЕП _____ Олександр ПАВЛОВ

Назва кафедри

(підпис)

Одеса – 2023 р.

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ І
МЕНЕДЖМЕНТУ ім.Г.Е.Вейнштейна

Факультет – економіки, бізнесу і контролю
Кафедра – економіки промисловості
Ступінь вищої освіти – другий (магістр)
Спеціальність – 051 «Економіка»
Освітня програма – «Економіка підприємства»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____

« ____ » _____ 202__ р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

здобувача (ки)

Олександри КУДІКОВОЇ

(ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

1. Тема роботи: «Розробка рекомендацій з підвищення рентабельності підприємств виноробної галузі» затвердженою наказом ОНТУ від 12.09.2023 р. № 510-03.
2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи 01 грудня 2023 р.
3. Вихідні дані роботи: статистична звітність роботи підприємств; історія підприємств, статистичні збірники, періодичні видання, підручники, монографії, інформація мережі Інтернет, аналітичні данні виноробної галузі України
4. Зміст кваліфікаційної роботи магістра. 1. Теоретико-методичні питання підвищення рентабельності підприємств. 2. Аналіз стану рентабельності виноробної галузі України та підприємств. 3. Розробка рекомендацій щодо підвищення рентабельності підприємств виноробної галузі.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) таблиць 7, рисунків 4. Рис. 1. Основні показники рентабельності. Рис. 2. Рекомендації з основних напрямів підвищення рентабельності підприємства. Таблиця 1. Виробництво виноробної продукції за основними видами, тис. дал. Рис. 3. Індекси виробництва виноградних вин за 2013-2022 роки. Рис. 4. Структура винопродукції у 2021 році в Україні, %. Таблиця 2. Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо» за два роки. Таблиця 3. Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Винхол Оксамитне». Таблиця 4. Вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники діяльності ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо». Таблиця 5. Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо» після впровадження заходу. Таблиця 6. Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники діяльності ТОВ «Винхол Оксамитне». Таблиця 7.

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Винхол Оксамитне» після впровадження заходу.

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів проекту, що стосуються їх:

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 13.09.2023 р.

Керівник _____ Павлов О.І.
(підпис)

Завдання прийняв до виконання _____ Кудікова О.С.
(підпис)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів кваліфікаційної магістерської роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Обробка даних практики	14.09-29.09.2023	
2.	Теоретико-методичні питання підвищення рентабельності підприємств	30.09-15.10.2023	
3.	Аналіз стану рентабельності виноробної галузі України та підприємств	16.10-01.11.2023	
4.	Розробка рекомендацій щодо підвищення рентабельності підприємств виноробної галузі	02.11-18.11.2023	
5.	Анотація, вступ, висновки, список використаних джерел, додатки	19.11-27.12.2023	
6.	Оформлення пояснювальної записки відповідно до вимог, передбачених методичними вказівками	28.11-01.12.2023	

Керівник _____ Павлов О.І.
(підпис)

Здобувач-дипломник _____ Кудікова О.С.
(підпис)

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ. Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач-дипломник _____ Олександра КУДІКОВА
(підпис)

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота магістра містить 113 сторінок, 51 таблиць, 10 рисунків, список джерел з 35 найменувань, 2 додатки.

Метою кваліфікаційної роботи магістра є визначення поняття рентабельність та прибуток, економічне обґрунтування та розробка заходів з підвищення рентабельності підприємств виноробної галузі.

Для досягнення мети визначені наступні завдання: розкрити теоретичні питання прибутковості понять «рентабельність» та «прибуток»; розглянути їх класифікацію та фактори впливу; вивчити методи та показники розрахунку рентабельності; запропонувати основні шляхи підвищення рентабельності підприємства; проаналізувати стан рентабельності виноробної галузі України; провести аналіз та оцінку внутрішнього середовища та рівня рентабельності двох підприємств ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо» та ТОВ «Винхол Оксамитне»; розробити заходи з підвищення рентабельності підприємств та розрахувати їх економічну ефективність.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи магістра є процеси формування і розвитку відносин з підвищення рентабельності підприємств виноробної галузі.

Предметом магістерської роботи є теоретичні та методичні основи підвищення рентабельності підприємств виноробної галузі.

За результатами роботи сформульовано висновки і пропозиції, що мають прикладний характер, можуть бути використані на підприємствах виноробної галузі.

Рік виконання роботи – 2023.

Рік захисту роботи – 2023.

THE SUMMARY

Thesis contains 113 pages, 51 tables, 10 illustration, the list of references of 35 titles, 2 applications.

The purpose of the master's thesis is to define the concept of profitability and profit, economic justification and development of measures to increase the profitability of enterprises in the wine industry.

To achieve the goal, the following tasks are defined: to reveal the theoretical issues of profitability of the concepts "profitability" and "profit"; consider their classification and influencing factors; to study the methods and indicators of profitability calculation; to propose the main ways of increasing the profitability of the enterprise; to analyze the state of profitability of the wine industry of Ukraine; conduct an analysis and assessment of the internal environment and level of profitability of two enterprises «Shabo Industrial and Trade Company» LLC and «Vinhoh Oksamitne» LLC; develop measures to increase the profitability of enterprises and calculate their economic efficiency.

The object of research of the master's thesis is the processes of formation and development of relations to increase the profitability of enterprises in the wine industry.

The subject of the master's thesis is the theoretical and methodical basis of increasing the profitability of enterprises in the wine industry.

Based on the results of the work, conclusions and proposals are formulated that have an applied nature and can be used at enterprises in the wine industry.

Year of performance 2023.

Year of defense 2023.

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	11
1.1. Поняття рентабельність, її класифікація та фактори впливу	11
1.2. Методи та показники розрахунку рентабельності	19
1.3. Основні шляхи підвищення рентабельності підприємства	28
Висновки до розділу 1	34
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ВИНОРОБНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ ТА ПІДПРИЄМСТВ	36
2.1. Характеристика та діагностика стану рентабельності виноробної галузі України та підприємств	36
2.2. Аналіз та оцінка внутрішнього середовища та рівня рентабельності ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо»	47
2.3. Аналіз та оцінка внутрішнього середовища та рівня рентабельності ТОВ «Винхол Оксамитне»	64
Висновки до розділу 2	79
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	81
3.1. Розрахунок економічної ефективності проекту реконструкції ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо» зі збільшенням випуску рожевих виноматеріалів	81
3.2. Розрахунок економічної ефективності заміни обладнання на підприємстві ТОВ «Винхол Оксамитне»	88
3.3. Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники діяльності ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо» та ТОВ «Винхол Оксамитне»	95

Висновки до розділу 3	101
ВИСНОВКИ	104
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	110
ДОДАТОК 1	
ДОДАТОК 2	

ВСТУП

Сьогодні Україна переживає економічну кризу і переважна кількість підприємств закривається через війну та стрімке зниження показників рентабельності та прибутку. Тому саме тема розгляду питань рентабельності підприємства та шляхів її підвищення дуже актуальна для економіці багатьох підприємств, тому що саме рентабельність є головним інструментом механізму ринкової економіки для формування виробництва відповідно до потреб споживачів.

В першу чергу, потрібно уявляти, що головною метою діяльності будь-якого підприємства є отримання прибутку, так як він показує ефективність діяльності підприємства та дуже важливим є забезпечення високого показника рентабельності господарської діяльності підприємства.

Прибуток є абсолютною величиною, яка вимірюється в грошових одиницях, в той час як рентабельність це відносний показник прибутковості підприємства, співвідношення прибутку та витрат, що відображає ступінь прибутковості підприємства.

Рентабельність характеризує ефективність господарської та фінансової діяльності підприємства, визначає здатність підприємства отримувати прибуток від господарської діяльності, використовуючи свої наявні ресурси, і є економічним інструментом, що знаходиться в основі всіх рішень підприємства щодо управління діяльністю та одним з основних критеріїв, що використовується для оцінки економічної ефективності.

Студент	Кудікова О.С.			КРМ.ЕП.1.510-03.1.11.			
				Текстова частина	Стад		Стор.
						8	113
					ОНТУ		
Керівник	Павлов О.І.						
Зав.каф.	Павлов О.І.						

Рентабельність є тоді, коли дохід від діяльності перевищує витрати, а прибутковість відображає ефективність всієї економічної діяльності підприємства.

Показники рентабельності вказують на реальну величину прибутку у порівнянні з сумою витрат, капіталу та ресурсів, що були вкладені.

Аналіз рентабельності дає можливість:

- зрозуміти ефективність вкладення грошових коштів в підприємство та наскільки раціонально вони використовуються;
- підприємствам виробляти продукцію високої рентабельності, яка буде користуватись попитом та задовольняти потреби споживача;
- в умовах ринкової економіки підвищити конкурентоспроможність продукції, підприємства, країни.

Метою кваліфікаційної роботи магістра є визначення поняття рентабельність та прибуток, економічне обґрунтування та розробка заходів з підвищення рентабельності підприємств виноробної галузі.

Для досягнення мети визначені наступні завдання:

- розкрити теоретичні питання прибутковості понять «рентабельність» та «прибуток»;
- розглянути їх класифікацію та фактори впливу;
- вивчити методи та показники розрахунку рентабельності;
- запропонувати основні шляхи підвищення рентабельності підприємства;
- проаналізувати стан рентабельності виноробної галузі України;
- провести аналіз та оцінку внутрішнього середовища та рівня рентабельності двох підприємств ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо» та ТОВ «Винхол Оксамитне»;
- розробити заходи з підвищення рентабельності підприємств та розрахувати їх економічну ефективність.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи магістра є процеси формування і розвитку відносин з підвищення рентабельності підприємств виноробної галузі.

Предметом магістерської роботи є теоретичні та методичні основи підвищення рентабельності підприємств виноробної галузі.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Поняття рентабельність, її класифікація та фактори впливу

Показники ефективності завжди є найважливішими у діяльності будь якого підприємства та показують наскільки успішно працює підприємство, які перспективи воно має у якому напрямку йому краще рухатися вперед.

Ефективність зазвичай оцінюють показниками прибутковості підприємства, тобто показниками прибутку та рентабельності.

Найважливішим фактором стимулювання виробничо-фінансової та інвестиційної діяльності підприємства є прибуток, як абсолютний показник стабільної фінансової і соціальної основи майбутніх проєктів підприємства, з іншого боку він є гарантом виконання бюджетів та реалізації національних програм. Рентабельність – це відносний показник прибутковості підприємства, співвідношення прибутку та витрат.

Показники рентабельності найбільш точно визначають рівень прибутковості, так як вони характеризують обсяг витрат та ресурсів у виробничій діяльності та реалізації товарів, робіт, послуг. Збільшення показників рентабельності підприємства значною мірою залежить від зростання чистого прибутку, який залишається в розпорядженні підприємства після сплати податків. В умовах ринкової економіки саме чистий прибуток є основою економічного та соціального розвитку підприємства, тому для підвищення рентабельності підприємства потрібно збільшувати прибуток.

Досягнення максимального розміру прибутку і рівня рентабельності визначає основну мету підприємницької діяльності, забезпечує захист інтересів власників і зниження ризиків ліквідації та банкрутства підприємств.

Сьогодні Україна переживає економічну кризу і переважна кількість підприємств закривається через війну та стрімке зниження показників рентабельності та прибутку. Тому саме питання рентабельності підприємства та шляхів її підвищення є актуальним на сьогодні для багатьох підприємств.

В економіці є багато показників оцінки ефективності: обсяги продажів, прибуток та виторг – це абсолютно відмінні категорії, тому вони не можуть використовуватись для коректної оцінки ефективності підприємства. Особливо, якщо потрібно виконати порівняння діяльності різних підприємств. Для визначення обґрунтованих оцінок економічної ефективності застосовують розрахунки показника рентабельності.

Рентабельність – це показник економічної ефективності, що показує наскільки вигідно використовуються ресурси та вкладаються інвестиції, та дає відповідь наскільки прибутковою для підприємства є обрана стратегія розвитку та вдалося або ні повернути кошти і на скільки це є привабливим.

Порахувати можна рентабельність окремого об'єкта – продукції, виробництва або всього підприємства.

Розглянемо точки зору різних авторів на поняття рентабельності.

Саме поняття «рентабельність» походить від слова «рента», що в загальному вигляді означає дохід. Виходячи з цього, рентабельність це відносний показник прибутковості.

Раніше, термін «рентабельність» означав саме ступінь віддачі від використання факторів виробництва.

Відомий американський вчений-економіст П. Самуельсон [24] вказує, що рентабельність є безумовним доходом від чинників виробництва, як винагорода за підприємницьку діяльність, технічні нововведення та удосконалення, за вміння ризикувати в умовах невизначеності, як монопольний дохід, як етичну категорію.

У сучасному світі у ринкових відносинах рентабельність охоплює і інші сторони економічної діяльності господарюючого суб'єкта (виробничу, підприємницьку, інвестиційну і ін.).

Частина авторів характеризують рентабельність як відносну величину, що характеризує прибуток або його норму.

Можна казати, що рентабельність характеризує розвиток, але тільки при стабільній відносно високої рентабельності можна досягти розширеного відтворення виробництва, тобто власне процесу розвитку.

О. Жук [9] визначає, що рентабельність – це основний показник ефективності господарської діяльності для підприємств, які націлені на отримання прибутку у короткостроковому періоді.

А. Лебедева [13] вказує, що рентабельність – один із основних вартісних показників ефективності виробництва, які націлені на отримання прибутку у короткостроковому періоді.

А. Дронова [7] вважає, що рентабельність – це індикатор, який характеризує ефективність фінансово-економічного механізму та прибутковість діяльності підприємства в умовах жорсткої ринкової конкуренції, а також світової економічної кризи. Він відображає адекватність системи управління та доцільність управлінських заходів у процесі функціонування торгового підприємства.

Сутність рентабельності в тому, що це критерій, який містить в собі вплив усіх факторів роботи підприємства, тому саме він є найкращим вимірником рівня прибутковості, менеджменту, вірності прийняття рішень та ін.

С. Черниш відмічає, що рентабельність – це відносний показник економічної ефективності, що комплексно відображає стан використання матеріальних, трудових, фінансових і природних ресурсів [33].

М. Танцюра та Д. Шихмамбетова [26] розглядають рентабельність підприємства, як якісну вартісну оцінку рівня віддачі витрат або міри використання наявних у підприємства виробничих ресурсів (капіталу, праці тощо) у процесі виробництва основної продукції (товарів, виконання робіт, надання послуг) та її реалізації.

О. Лепьохіна [14] визначає рентабельність як відносний показник ефективності роботи підприємства, який у загальній формі обчислюється як відношення прибутку до витрат (ресурсів) та має декілька модифікованих

форм залежно від того, які саме прибуток і ресурси (витрати) використовують у розрахунках.

О. Нуд [20] зазначає, що у будь-якому випадку, рентабельність підприємства відображає відношення прибутку на одиницю спожитих ресурсів, що дає можливість визначити економічну ефективність діяльності господарюючого суб'єкта та оцінити оптимальність інших сторін його діяльності.

Г.Звірько [10] економічний сенс показників рентабельності бачить в тому, що вони характеризують прибуток, одержуваний з кожної гривні коштів (власних або позикових), вкладених у підприємство. Питання цим автором ставиться так, що поза прибутком рентабельності як економічної категорії не існує, що є ідентично поняттю від'ємний фінансовий результат, від'ємний чистий прибуток є поняття від'ємної рентабельності або ж збитковості.

Від'ємна рентабельність, на відміну від додатної, буде означати від'ємний прибуток або збиток, що може бути одержаний з кожної гривні коштів (власних або позикових), вкладених у підприємство.

В. Кобилецький [12] відмічає, що рентабельність доцільно розглядати з двох позицій – як об'єктивну економічну категорію і як показник.

Як об'єктивна економічна категорія, рентабельність характеризує прибутковість, фінансовий результат господарської діяльності.

В економічній теорії застосовується кілька визначень категорії рентабельності: прибутковість; відношення корисного результату діяльності у вигляді прибутку до вартості сукупних витрат на її отримання; зіставлення результатів господарської діяльності з витратами або ресурсами, обчисленими у вартісній формі; інтегральний показник, узагальнюючий інші показники ефективності.

Можна казати, що у будь-якому визначенні рентабельність – це відносний показник, який означає відношення суми отриманого (очікуваного) результату до одного з показників (виручки, витрат, середньої вартості основних засобів і обігових активів, фонду заробітної плати і ін.).

Тобто, можна казати, що рентабельність підприємства – це відносний інтегральний показник його економічної ефективності, який показує, наскільки ефективно підприємство використовує матеріальні, трудові, грошові та інші ресурси. Вона розраховується, як відношення прибутків до активів, що формують його.

Рентабельність може бути трьох видів:

- позитивна – підприємство покриває власні витрати та отримує прибуток;
- нульова – передбачає наявність засобів для сплати по витратах, але відсутність прибутків, таке підприємство буде нерентабельним;
- негативна – це стан підприємства, коли коштів не вистачає навіть на власні витрати та у такому разі підприємству постійно потрібні інвестиції.

Сутність рентабельності проявляється у функціях, які вона виконує на підприємстві. Основні з них:

- оціночний показник, що відображає ефективність використання ресурсів і оцінює роботу підприємства взагалі;
- вагомий стабілізатор темпів зміни розширеного відтворення основних засобів;
- мотиватор діяльності працівників для підвищення продуктивності праці;
- показник, який відображає зміну вартості капіталу.

Роль показника рентабельності для кожного підприємства дуже велика. По-перше, він є основним критерієм ефективності діяльності підприємства. По-друге, його зростання забезпечує підвищення фінансової стійкості підприємства. По-третє, він важливий для кредиторів і позичальників грошових коштів, оскільки його рівень дозволяє оцінити реальність отримання відсотків за зобов'язаннями.

На рисунку 1.1 представлено основні види показників рентабельності підприємства за різними ознаками, що розраховані на базі величини прибутку.

Показники в залежності від аналізованого періоду можуть бути моментні, статичні та динамічні. За критерієм узагальнення вони можуть як характеризувати ефективність усієї роботи підприємства як системи, так і характеризувати якість роботи окремої структурної частини підприємства.

У разі наявності в економіці країни значних інфляційних процесів, виникає потреба в коригуванні визначеного в нормативному порядку номінального прибутку на індекс зміни цін відповідного періоду. В результаті такого коригування отримують реальний прибуток, величина якого використовується для адекватного оцінювання динаміки результатів діяльності протягом кількох років.

Рис. 1.1. Основні види показників рентабельності за різними ознаками
Джерело: розроблено автором на основі джерел [11,12,14].

Класифікація основних показників рентабельності запропоновано на рисунку 1.2.

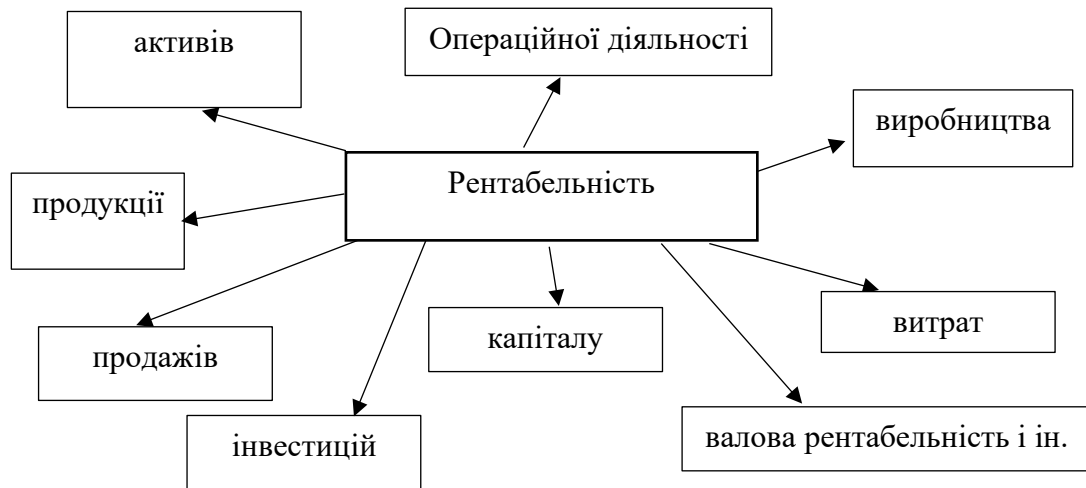

Рис. 1.2. Основні показники рентабельності

Джерело: розроблено автором на основі джерел [11,14,34].

Загальна рентабельність активів – відображає відсоток прибутку на кожну вкладену в активи підприємства гривню. Активи враховуються не тільки власні, а й залучені – дебіторська заборгованість, кредити і ін.

Рентабельність оборотних активів – відображає відсоток чистого прибутку на кожну вкладену в оборотні активи підприємства гривню.

Рентабельність продукції – відображає ступінь ефективності поточних витрат на виробництво і реалізацію, визначається в відсотках. Рентабельність продукції зазвичай розраховується як в цілому, так і по окремих її видах.

Рентабельність виробництва – узагальнюючий показник, що характеризує економічну ефективність діяльності всіх структурних підрозділів підприємства.

Рентабельність капіталу – відображає ефективність використання власних коштів підприємства.

Рентабельність продажу (або реалізованої продукції) показує частку прибутку на кожну гривню отриманого доходу або на одиницю реалізованої продукції.

Рентабельність інвестицій – відображає ефективність вкладення інвестицій.

Валова рентабельність використовується для визначення прибутків та збитків.

Рентабельність підприємства формується під впливом великої кількості взаємопов'язаних факторів, що впливають на результати діяльності підприємства як позитивно так і негативно. Негативний вплив одних факторів здатен знизити або навіть звести нанівець позитивний вплив інших. Різноманіття факторів не дозволяє їх чітко обмежити, а тому потрібно виділити основні групи таких факторів, зокрема факторів, що впливають на підвищення показника рентабельності підприємства.

Будь-який господарюючий суб'єкт є одночасно і суб'єктом, і об'єктом економічних відносин та на нього впливають фактори зовнішнього середовища (незаплановані) і фактори внутрішнього середовища (плановані).

Вплив зовнішніх факторів підприємство не може змінити, але може розробити заходи адаптації для максимально ефективного використання сформованої ситуації. Вплив внутрішніх факторів піддається корегуванню і може бути зміненим управлінськими рішеннями. Тому можна сформулювати наступні групи чинників, що впливають на формування стратегії підвищення рентабельності підприємства (рисунок 1.3).

Внутрішні чинники залежать від внутрішнього середовища підприємства і визначаються його роботою.

Зовнішні чинники формуються в результаті взаємодії підприємства із зовнішнім середовищем і також чинять значний вплив на основні показники рентабельності підприємства.

Зовнішніми факторами підвищення рентабельності можуть бути наявність сприятливої зовнішньої кон'юнктури, банкрутство конкурентів, підвищення потенційного попиту на продукцію підприємства серед споживачів тощо. Усе це призводить до зростання рівня доходу, що в свою чергу забезпечує вищий рівень прибутковості.

Рис. 1.3. Чинники вибору стратегії забезпечення підвищення рентабельності підприємства

Джерело: розроблено автором на основі джерел [7,33,35].

Підприємства постійно перебувають у взаємозв'язку із зовнішнім середовищем: споживачами, посередниками, громадськими організаціями та державними установами. Сукупність цих відносин безпосереднім чином впливає на рентабельність їх діяльності. У підсумку висока ділова репутація дозволяє підприємству підвищувати рентабельність.

Фактори внутрішнього середовища можна розділити на виробничі, безпосередньо пов'язані з основною діяльністю підприємства, і позавиробничі, фактори, які безпосередньо не пов'язані з виробництвом продукції і з основною діяльністю підприємства.

1.2. Методи та показники розрахунку рентабельності

Для будь-якого підприємства головним показником ефективності його роботи є високий рівень рентабельності, так як великий рівень доходу не завжди показує реальну ситуацію економічного стану підприємства, для цього

і використовують рентабельність – відносний показник.

Показники рентабельності – це основний інструмент фінансового аналізу та планування розвитку підприємства, які демонструють, що підприємство вірно використовує власні кошти, покриваючи витрати та водночас отримуючи прибуток.

Показники рентабельності використовують для аналізу і оцінки поточного стану виробничих процесів та для коригування їхньої ефективності. Якщо на підприємстві низький рівень показників рентабельності, то це каже про необхідність впроваджувати заходи для покращення процесів і оптимізації витрат.

Розуміючи рівень показника рентабельності, кожен підприємець має можливість:

- ухвалювати зважені рішення про необхідність та ефективність отримання кредитних коштів для розширення діяльності підприємства, а також полегшити процес оформлення кредиту, тому що фінансові установи мають більше довіри до рентабельних підприємств;

- показати інвесторам або акціонерам, що підприємство привабливе для вкладення коштів та обґрунтовано довести, що інвестиції окупляться;

- аналізувати процес витрачання коштів та за необхідності скоротити витрати;

- визначити розмір інвестицій, що необхідні для підтримки позитивного балансу та ін.

Для розрахунку показників рентабельності підприємствам потрібно мати багато даних, розуміти розміри заборгованості, кредитів, загального капіталу, прибутку, витрат та цінності активів.

Отримати цю інформацію можливо з балансу підприємства, але й ці данні дають можливість скласти лише загальну ситуацію.

Глибший та точніший аналіз показників рентабельності потребує більш детальної інформації. Для визначення показників прибутковості потрібні дані про собівартість продукції, а для рентабельності продажів необхідні суми

виторгу і прибутку та всі розрахунки необхідно виконувати за кожним напрямом окремо.

Щоб виконати детальний розрахунок рентабельності, потрібно використовувати відомості з управлінського обліку та бухгалтерської аналітики.

Визначення рентабельності – це трудомісткий процес. І якщо власники малих підприємств ще можуть впоратися власними силами, то для великих корпорацій потрібно залучати багато ресурсів. Такі підприємства формують мету аналітичним та розрахунковим відділам, але в будь-якому випадку кожен керівник має розуміти, як порахувати рентабельність.

Розглянемо основні види показника рентабельність та формули його розрахунку.

1. Загальна рентабельність активів – відображає відсоток прибутку на кожен гривню вкладену в активи підприємства. Розраховується рентабельність активів співвідношенням операційного прибутку (до податкових виплат) за конкретний період із середньою вартістю всіх активів підприємства. Активи враховуються не тільки власні, а й залучені – дебіторська заборгованість, кредити і ін.

Рентабельність активів – це відносний показник, що дає розуміння, чи ефективно працює капітал. Може застосовуватись, як метод оцінки прибутковості та ефективності діяльності підприємства, але вже без впливу позичених коштів.

Розрахунок рентабельності активів наступний:

$$P_a = \Pi / A_{\text{сер}} * 100 \%, \quad (1.1)$$

де Π – прибуток;

$A_{\text{сер}}$ – середні величина активів підприємства.

Рентабельність активів в окремих випадках можна порівняти з рентабельністю капіталу, оскільки обидва показники припустимо використовувати для оцінки прибутковості інвестицій.

2. Рентабельність капіталу – відношення чистого прибутку до встановленого та додаткового капіталу. Величина його відображає ефективність використання власних коштів підприємства.

Розрахунок рентабельності капіталу наступний:

$$P_a = \Pi / K * 100 \%, \quad (1.2)$$

де Π – прибуток;

K – капітал підприємства.

Якщо показник рентабельності низький, це негативна тенденція, так як капітал не приносить прибутку. З іншого боку, якщо показник рентабельності активів занадто високий, це не може розглядатися, як повністю позитивна тенденція, бо для підвищення стабільності підприємства варто мати недоторкану частину капіталу. Тому вірно визначити баланс між робочим капіталом та стабілізаційним фондом, але це можливо тільки після ретельного процесу аналітики.

Якщо регулярно виконувати розрахунки рентабельності усіх видів активів, можна своєчасно виявити якщо об'єкт або процес не є ефективним чи не надає користі підприємству. Завдяки цьому треба модернізувати неактивну діяльність або зовсім відмовитися від неї.

3. Рентабельність продукції – відображає ступінь ефективності поточних витрат на виробництво і реалізацію. Визначається відношенням прибутку від реалізації до собівартості продукції (товарів або послуг) та зазвичай розраховується як в цілому, так і по окремих її видах.

Рентабельність (R_p) можливо розрахувати за наступною формулою:

$$R_p = \Pi / C * 100 \%, \quad (1.3)$$

де Π – прибуток підприємства,

C – собівартість продукції.

Прибуток – це показник, який залишається після того, як від суми доходів відняти розмір витрат.

Собівартість – це загальні обсяги вливань у розвиток підприємства. Для отримання показника собівартості складають витрати на сировину для

виробництва, заробітну плату, оренду, амортизацію, витрати на транспортування та ін.

Різні види рентабельності дають змогу проаналізувати кожен окрему сферу діяльності підприємства.

4. Рентабельність виробництва.

Ефективність виробництва – це перший і найголовніший етап на шляху до розуміння ефективності показників рентабельності підприємства. Його розрахунок може бути трудомістким процесом, але тільки він дає змогу отримати наочну уяву про ефективність кожної витраченої гривні та оцінити прибуток, який з цього формується.

Рентабельність виробництва – узагальнюючий показник, що характеризує економічну ефективність діяльності всіх структурних підрозділів підприємства. Величина її розраховується співвідношенням прибутку до витрат на весь процес виробництва.

Для розрахунків потрібні дані балансу, завдяки яким визначають балансовий прибуток.

На першому етапі розраховують середньорічну вартість основних засобів, амортизація яких впливає на формування собівартості продукції.

На другому етапі із балансу підприємства беруть вартість оборотних активів.

Формула рентабельності виробництва ($R_{\text{вир}}$) наступна:

$$R_{\text{вир}} = \text{БП} / (\text{ОЗсер} + \text{ОАсер}) * 100 \%, \quad (1.4)$$

де БП – балансовий прибуток;

ОЗсер – середня величина основних засобів;

ОАсер – середня величина оборотних активів.

5. Рентабельність оборотних активів.

Рентабельність оборотних активів – це співвідношення чистого прибутку до оборотної частини активів (товари на складі, грошові кошти тощо).

Формула рентабельності оборотних активів ($R_{\text{оа}}$) наступна:

$$P_{oa} = \text{ЧП} / \text{ОАсер} * 100 \%, \quad (1.5)$$

де ЧП – чистий прибуток;

ОА – середня величина оборотних активів.

6. Рентабельність продажу (або реалізованої продукції) показує частку прибутку на кожен гривню отриманого доходу або на одиницю реалізованої продукції. Розраховується співвідношенням операційного прибутку до грошового еквіваленту обсягу продажів за певний період.

Цей показник незамінний, якщо за гарних показників рентабельності активів та виробництва загальна рентабельність не дає високих показників. Таким чином можна припустити, що за гарної роботи підприємства загалом підводять обсяги продажів та довести це можна завдяки розрахункам рентабельності продажів.

Показник рентабельності продажів характеризує найважливіший аспект діяльності підприємства – реалізацію основної продукції, а також оцінює частку собівартості в продажах. Коефіцієнт рентабельності продажів зв'язує оперативну і стратегічну діяльність підприємства.

Рентабельність ($R_{пр}$) можливо розрахувати за наступною формулою:

$$R_{пр} = \text{ЧП} / \text{ЧД} * 100 \%, \quad (1.6)$$

де ЧП – чистий прибуток підприємства,

ЧД – Чистий дохід від реалізації продукції.

Середній рівень рентабельності продажів у різних галузях різний, на нього не існує єдиного стандарту. Це гарний критерій для порівняння з галузевим стандартом. Значення рентабельності продажів для різних галузей, масштабів виробництва і рівня технології можуть сильно розрізнятися, тому більш точною є динаміка їх змін.

У майбутньому отримані показники за різні періоди необхідно використовувати для порівняльного аналізу. Іншими словами, вони потрібні для відстеження динаміки. Ні показники виторгу, ні чистий прибуток не можуть демонструвати позитивну динаміку рентабельності.

Рентабельність продажів допомагає оцінити ефективність реалізації з товарних груп та часто застосовується для внесення змін в асортимент чи додаткової роботи з базою клієнтів.

Зниження рентабельності продажів не завжди є результатом поганої роботи продавців, частіше це лише результат впливу зовнішніх факторів. Але показник рентабельності завжди вважається індикатором цінової політики та її здатності до контролю витрат.

Є декілька видів розрахунку рентабельності продажів: валова, операційна та чиста.

Причиною зниження рентабельності продажів може бути зростання витрат на виробництво і реалізацію продукції, тому необхідний аналіз собівартості, щоб знайти причини даного зниження.

Іншою причиною цього може бути падіння загального обсягу продажів, що зв'язано з зростанням витрат на одиницю продукції, тому потрібно провести аналіз ринку, щоб з'ясувати вплив маркетингових факторів.

7. Рентабельність інвестицій – фінансовий коефіцієнт, який ілюструє рівень прибутковості або збитковості діяльності підприємства, враховуючи суму вкладених в цю діяльність інвестицій. Цей показник може також мати такі назви: прибуток на інвестований капітал, прибуток на інвестиції, повернення інвестицій, прибутковість інвестованого капіталу, норма прибутковості.

Показник рентабельність інвестицій (P_i) є відношенням суми прибутку до суми інвестицій та розраховується за формулою:

$$P_i = \Pi / I * 100 \%, \quad (1.7)$$

де Π – прибуток підприємства,

I – сума інвестицій.

8. Рентабельність витрат – демонструє частку грошових доходів на кожну витрачену гривню.

Загальна формула розрахунку рентабельності витрат ($P_{вт}$) наступна:

$$P_{вт} = ЧП / В * 100 \%, \quad (1.8)$$

де ЧП – чистий прибуток підприємства,
В – витрати підприємства.

9. Рентабельність операційної діяльності – може бути прирівняна до рентабельності продажів, так як операційний прибуток – це сума, що отримана від реалізації продукції чи послуг підприємства. Можна застосовувати однакові методи обчислення.

Формула рентабельності операційної діяльності (Род):

$$\text{Род} = \text{ОП} / \text{Вг} * 100 \%, \quad (1.9)$$

де ОП – операційний прибуток (до сплати податків) підприємства,
Вг – виторг підприємства.

10. Валова рентабельність використовується для визначення прибутків або збитків та показує частку валового прибутку в обсязі продаж підприємства. Цей показник демонструє прибутковість витрат, які потрібні для виробництва та реалізації продукції. Частіше за все його використовують у мікроекономіці для великих корпорацій та концернів. Якщо під час аналізу з будь-яких причин неможливо оцінити рентабельність чистого прибутку, використовують формулу валової рентабельності.

Валову рентабельність (Рв) можливо розрахувати за наступною формулою:

$$\text{Рв} = \text{ВП} / \text{ЧВ} * 100 \%, \quad (1.10)$$

де ВП – валовий прибуток підприємства,
ЧВ – чиста виручка підприємства.

Для розрахунку показників рентабельності необхідно проводити розрахунки багатьох показників.

Для того, щоб визначити обсяг активів необхідно отримати бухгалтерські дані про оплату продукції, у деяких випадках може знадобитися інформація щодо відвантаження, які дані потрібні, прямо залежить від облікової політики підприємства.

Для розрахунку валового прибутку необхідно від загального виторгу відняти собівартість.

Для розрахунку собівартості продукції необхідно скласти всі витрати на його придбання або виготовлення: визначити операційні витрати, порахувати податки, які потрібно сплатити до бюджету та ін.

Для визначення чистого прибутку необхідно суму витрат (податки, операційні витрати, собівартість) відняти від обсягу продажів.

Визначити сукупний розмір активів можна через формулу: до капіталу додати дебіторську заборгованість та відняти кредиторську, ці дані можна отримати з бухгалтерської звітності.

Крім того, рентабельність можна розрахувати для якогось певного продукту чи по товарній лінії взагалі.

Загальна формула розрахунку рентабельності це відношення суми чистого прибутку до виторгу від продажу. Для того, щоб розрахувати валову та операційну рентабельність, замість чистого прибутку треба підставити значення валового або операційного прибутку.

Розрахувати загальний виторг можна склав всі кошти, що були отримані від реалізації продукції або послуг.

Розмір чистого прибутку – це загальний прибуток за мінусом витрат на сплату податків, що можна отримати із балансової відомості.

Показники рентабельності підприємства важливі під час проведення ще одного значного аналізу – визначення порогу рентабельності. Саме він допомагає з'ясувати, за яких обсягів виробництва та продажів підприємство буде самостійно покривати власні витрати, такий показник називається порогом беззбитковості.

Поріг рентабельності – це стан, коли підприємство отримує норму прибутку, що достатня для покриття власних витрат та сплати по зобов'язаннях але водночас прибуток відсутній.

Подолавши поріг рентабельності, підприємство починає отримувати чистий прибуток. Якщо показник нижче норми, підприємство вважається збитковим.

Поріг рентабельності розраховують, маючи два показники: постійні витрати та коефіцієнт валової маржі (змінні витрати відняти від виторгу від

реалізації, розділити отриману цифру на суму виторгу).

Щоб дізнатися поріг рентабельності, потрібно постійні витрати розділити на коефіцієнт валової маржі.

Також можна розрахувати запас фінансової міцності – це показник стабільності підприємства, який зображується різницею між порогом рентабельності та реальним прибутком. Чим вище отримане значення фінансових результатів, тим міцніше підприємство.

Розрахунок та аналіз показників дає відповіді на питання наскільки життєздатне та перспективне підприємство і напрями його діяльності; дозволяє спрогнозувати прибутковість підприємства; порівняти показники його діяльності із конкурентами, провести оцінку та виявити місце на ринку; оцінити вартість підприємства та його активів; проаналізувати ефективність стратегії діяльності і виробництва та ін.

1.3. Основні шляхи підвищення рентабельності підприємства

Розрахунки рентабельності за різними показниками дають можливість оцінити, де саме спостерігаються складнощі та що призводить до зниження результативності таким чином легко встановити сфери, де потрібно виконати оптимізацію процесів.

Необхідний рівень прибутку і рентабельності дозволяють підприємствам вирішувати цілий комплекс завдань, що обумовлює стабільність і ефективність їх діяльності.

Однак, можливість досягнення прибутку це складна проблема, так як вона залежить від впливу багатьох факторів, тому перш ніж розробляти шляхи підвищення рентабельності підприємства необхідно розібрати фактори, які на неї впливають.

Всі фактори, що впливають на рентабельність, можуть бути розділені на дві групи:

– фактори зовнішнього середовища: економічна ситуація в країні, рівень інфляції, характер і гострота конкурентної боротьби, кон'юнктура

ринку або співвідношення між попитом і пропозицією на продукцію та послуги підприємств, податкова і кредитна політика держави і комерційних банків, тарифи на товари та послуги, що надаються іншими підприємствами, ціна на сировину та товари для підприємств;

– фактори внутрішнього середовища: тип, категорія і характер діяльності підприємства, і відповідно розмір націнки на сировину, продукти та послуги, що встановлюються підприємствами, рівень технічної оснащеності підприємства, рівень механізації праці, прогресивність техніки та обладнання, що застосовуються на підприємствах, характер технологічних процесів та їх прогресивність, рівень продуктивності праці, обсяг і склад виробленої продукції, послуг і товарообігу, сума і рівень витрат виробництва і обігу, в тому числі співвідношення між змінними і постійними витратами, обсяг активів підприємства, їх структура, віддача і інші фактори.

Основні напрямки підвищення рівня рентабельності підприємств є: проведення серйозних маркетингових досліджень та прогноз кон'юнктури ринку, визначення своєї ніші на ринку і споживачів своєї продукції і послуг, збільшення виручки підприємства, яка має великий вплив на прибуток.

Підвищенню рентабельності підприємства сприяє впровадження прогресивних технологій в галузі організації виробництва і обслуговування споживачів товарів і послуг; вдосконалення організації виробництва та якості обслуговування; підвищення технічної оснащеності підприємств та продуктивності праці; впровадження прогресивних інформаційних технологій; здійснення режиму економії на підприємствах; стимулювання збуту продукції та послуг; вдосконалення системи організації та оплати праці працівників, підвищення мотивації праці та ряд інших.

Є два головних фактори впливу на показники рентабельності: зниження витрат та збільшення обсягів продажів.

Досягнути першої мети можна завдяки використанню сучасних технологій, які дають змогу автоматизувати процеси. До дієвих заходів належать використання енергозберігаючих технологій та застосування

інноваційних методів для скорочення експлуатації робочого часу персоналу. Таким чином зменшуються витрати на оплату праці та час на виконання задач. Як результат, знижується вартість одиниці ресурсів, що використовуються у виробництві.

Збільшення обсягів продажів досягаються шляхом розширення ринку збуту. Зниження вартості дає змогу залучити до співпраці нових клієнтів, у тому числі й тих, хто раніше віддавав перевагу конкурентам. Часто зменшенню цін сприяє зниження собівартості та витрат на виробництво. Для розширення ринку збуту використовують маркетингові заходи, що дають можливість зробити продукт чи послугу більш популярною у споживача.

Фінансовий контролінг також належить до ефективних засобів підвищення рентабельності. Завдяки йому вдається визначити відхилення нормативних результатів від фактичних та зосередити зусилля на дійсно важливих напрямках. Контролінг є основним джерелом корисної інформації для керівників.

Резервами збільшення (факторами підвищення) прибутковості та рентабельності підприємства можуть бути:

- підвищення ефективності діяльності підприємства по збуту продукції;
- підвищення швидкості руху оборотних активів (скорочення запасів, підвищення швидкості просування готових виробів від виробника до споживача);
- збільшення обсягу виробництва продукції за рахунок більш повного використання виробничої потужності підприємства;
- скорочення витрат на виробництво за рахунок підвищення рівня продуктивності праці, економічного використання сировини, матеріалів, палива, електроенергії, обладнання;
- усунення причини виникнення перевитрат фінансових ресурсів на управлінські і комерційні цілі;

- використання сучасних механізованих і автоматизованих засобів виробництва продукції;
- проведення ефективної цінової політики, диференційованої по відношенню до окремих категорій покупців;
- дотримання та виконання укладених договорів на поставку продукції;
- проведення масштабної і ефективної політики в області підготовки персоналу та підвищення кваліфікації, що являє собою особливу форму вкладення капіталу;
- здійснення заходів, спрямованих на поліпшення морального і матеріального клімату в колективі;
- удосконалення рекламної діяльності, підвищення ефективності окремих рекламних заходів;
- запровадження досягнень НТП, в результаті чого зростає продуктивність праці;
- звільнення від зайвого і невстановленого устаткування, продавши або здавши його в оренду;
- вибір ефективної облікової політики;
- зниження собівартості продукції;
- підвищення ціни реалізації за умови підвищення якості продукції;
- розширення експорту та ін.

Підприємство має використовувати як наявні на підприємстві внутрішні можливості підвищення ефективності роботи суб'єкта господарювання, так і пристосовувати до зовнішніх впливів та використовувати їх для підвищення загального показника ефективності роботи.

Внутрішніми факторами підвищення рентабельності є організаційно-управлінські, матеріально-технічні, фінансові та кадрові чинники.

Щодо зовнішніх чинників, то сюди відносяться адміністративні, зовнішньоекономічні, ринкові чинники. Вірний аналіз впливу цих факторів та

поєднання в продуманій плановій стратегії дозволить максимізувати критерій оцінки ефективності роботи підприємства та підвищити його рентабельність.

Для підвищення рентабельності підприємства необхідна розробка рекомендацій, що базується на розбивці загальної рентабельності бізнесу на дрібні складові, з яких потім необхідно прибирати найменш рентабельні та розвивати найбільш рентабельні.

На рисунку 1.4 запропонуємо рекомендації з основних напрямів підвищення рентабельності підприємства та проаналізуємо послідовність їх виконання.

Можна зробити висновок, що процес підвищення рентабельності підприємства потребує розробки системного підходу та розгляду діяльності підприємства з різних аспектів.

Застосування основних напрямів підвищення рентабельності, адаптованих до діяльності конкретного підприємства та зовнішній середі, допоможе покращити його фінансові показники та забезпечити успішну діяльність на ринку. Але, впровадження змін на підприємстві потребує проведення повного маркетингового аналізу та розробки стратегії та ефективного плану дій для досягнення найкращих прибутків та результатів.

Тому для підвищення рівня рентабельності можна виділити наступні основні етапи управління нею, що запропоновано на рисунку 1.5.

Рис. 1.4. Рекомендації з основних напрямів підвищення рентабельності підприємства

Джерело: розроблено автором на основі джерел [7,9,20].

Рис. 1.5. Основні етапи управління рентабельністю підприємства
 Джерело: розроблено автором на основі джерел [22,23].

Висновки до розділу 1

Рентабельність – це інтегральний показник, що відображає ефективність роботи підприємства, що бажає отримувати прибуток за допомогою фінансової, операційної та інвестиційної діяльності.

Рентабельність – один із головних вартісних показників ефективності виробництва, який характеризує рівень віддачі активів і ступінь використання капіталу у процесі виробництва.

Для підвищення рентабельності своєї діяльності підприємство повинне використовувати як наявні внутрішні можливості підвищення ефективності

роботи суб'єкта господарювання, так і пристосовувати до зовнішніх впливів та використовувати їх для підвищення результиуючого показника роботи.

Внутрішніми факторами підвищення рентабельності є організаційно-управлінські чинники, матеріально-технічні чинники, фінансові чинники, кадрові чинники. До зовнішніх чинників відносяться адміністративні, зовнішньоекономічні, ринкові чинники.

Для успішного розвитку будь-якого підприємства рентабельність є основною передумовою ефективності господарської діяльності. Для забезпечення її зростання необхідно раціоналізувати витрати на виробництво та реалізацію продукції, підвищити продуктивність праці, налагодити систему збуту, удосконалити управління якістю та конкурентоспроможністю продукції та ін.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ВИНОРОБНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ ТА ПІДПРИЄМСТВ

2.1. Характеристика та діагностика стану рентабельності виноробної галузі України та підприємств

Розвиток культури виноробства на території України простежується з IV століття до н.е. На південному березі Криму археологами знайдені амфори та виноробні преси. Греки, які заснували свої колонії у Криму, в регіоні Дону, Дніпра, Бугу, Дністра та Дунаю, завозили сюди свої сорти винограду, вирощували його та займалися виноробством. Звідси виноградарство розповсюдилося іншими районами України та Молдова, які мають сприятливі умови для культивування винограду [3].

Благодатні ґрунти і помірний клімат у південній частині Одеського регіону ідеально підходять для вирощування виноградної лози, здатної дати чудові виноматеріали. Саме в цих краях знаходяться унікальні зони, які не поступаються виноградним зонам Італії, Франції і Іспанії.

Однак, незважаючи на такий баланс, багато виробників останнім часом розширюють випуск напівсухих і сухих вин; – у споживчих перевагах відбуваються позитивні зміни в бік більш дорогих та якісних вин, а також більш значуще – орієнтація споживачів на «натуральні» вина.

Виноробна промисловість включає усі види діяльності, пов'язані з виробництвом та переробкою винограду, а саме виноградарство (вирощування винограду технічних сортів, призначених для промислової переробки); первинне виноробство (виробництво виноматеріалів з винограду); вторинне виноробство (переробка виноматеріалів у вино).

Виробництво винограду в нашій країні раніше було зосереджено в таких регіонах, як АР Крим, Одеська, Херсонська, Миколаївська та Закарпатська області. Вирощуванням цієї культури займаються спеціалізовані сільськогосподарські підприємства. Досить часто вони тісно інтегровані із заводами первинного виноробства, оскільки переробляти виноград має сенс

тільки у зоні його вирощування.

Підприємства первинного виноробства за останні часи почали самостійно виробляти вино. Виноматеріали здебільшого виробляються з таких сортів винограду, як Ркацтелі, Аліготе, Совіньйон зелений, Каберне-Совіньйон, Фетяска біла, Рислінг рейнський, Сухолиманський білий, Бастардо магарачський, Мерло, Кокур білий, Одеський чорний, Трамінер рожевий, Сапераві, Шардоне, сортів груп Ізабелла, Мускат, Піно. Виноробна промисловість України представлена підприємствами первинного та вторинного виноробства. Загалом в області зареєстровано понад 400 підприємств – виробників. Підприємства первинного виноробства виробляють зазначені вище виноматеріали для так званих «тихих» вин (без вуглекислого газу), шампанські та коньячні виноматеріали. Відповідно, підприємства вторинного виноробства закупають їх та переробляють у вино – продукт, отриманий завдяки спиртовому бродінню соку або мезги (м'якоть винограду з кісточками та шкуркою) свіжого чи в'яленого (не більш як до 40% цукристості) винограду. Окрім виноматеріалів, вони також потребують різні допоміжні матеріали у чималій кількості: скляну тару, вітчизняні полімерні та імпорتنі коркові пробки, етикетки тощо [3].

З кожним роком асортимент вин українського виробництва збільшується, виробники розробляють та рекламують на ринку вин ексклюзивні продукти, які б асоціювалися у свідомості споживача винятково з певним підприємством.

Але політична та економічна ситуація в Україні в останні роки свідчить про те, що масовий попит буде в першу чергу, на якісну дешеву продукцію, що має елемент престижності. Поки під цю категорію потрапляють ординарні вина відомих торгових марок українських виробників, тому виробництво вина усе тісніше пов'язується з рекламною активністю компаній, ступенем популярності торгових марок і маркетинговими зусиллями.

Головними факторами, що забезпечують конкурентоспроможність продукції, є її якість, собівартість, термін зберігання і прибуток для підприємства.

Ще стародавні римляни вважали, що виноград, вирощений на похилій площині, дає кращий врожай. Для Одеської, Миколаївської та частина Херсонської областей є характерною м'яка зима, що дуже важливо для теплолюбної виноградної лози. Зокрема, саме на межі Північного Причорномор'я проходить межа неукривної промислової культури. Тепла та помірна волога осінь сприяє нормальному розвитку та стиглості виноградних ягід, посушливі періоди перед збором винограду дають змогу отримати виноград високої якості [2].

Виноробство в Україні поки не може пишатися такими прибутками, як інші напрями сільського господарства. Значні інвестиції в саджанці та обладнання, довгі строки окупності інвестицій, бюрократична процедура ліцензування виробництва – все це не сприяє розвитку виноробних регіонів.

Українську корпорацію з виноградарства і виноробної промисловості «Укрвинпром» було засновано в 2000 році. Зараз це одне із провідних галузевих громадсько-професійних формувань, яке входить до Європейського комітету виробників вина при Єврокомісії, до Міжнародної федерації вин та алкогольних напоїв (FIVS) і активно співпрацює з міжурядовою Міжнародною організацією виноградарства і виноробства. До складу корпорації входять обласні формування та окремі виноградно-виноробні підприємства, серед яких такі відомі виробники, як «Дім марочних коньяків «Таврія», Ужгородський коньячний завод (ТМ «Тиса»), «Коблево», «Айсберг ЛТД» (ТМ «Чизай»), Artwinery та інші [2].

Останні роки видались надскладними для виноробної галузі України. Спочатку пандемія, потім – повномасштабне вторгнення, все це дуже сильно вплинуло на обсяги виробництва та збуту, але весь час «Укрвинпром» активно підтримує українських виноробів.

На початку війни в лютому 2022 року на всій території України був введений воєнний стан, і в усіх областях був заборонений продаж алкогольної продукції, тоді, за статистичними даними [6], збут впав порівняно з 2021 роком: вин – на 58%, коньяків України – на 66%, ігристих вин – на 67%.

З початком повномасштабного вторгнення багато складів українських виноробів одразу були окуповані. У березні 2022 року «Укрвинпром» звернувся до Прем'єр-міністра України Д. Шмигала з пропозицією дозволити підприємствам переміщувати складські залишки своєї алкогольної продукції на склади для зберігання алкогольної продукції, розташовані в безпечних регіонах, а саме у Львові, Закарпатті, Чернівцях, Волинській, Рівненській, Черкаській, Хмельницькій, Тернопільській, Житомирській, Вінницькій та Івано-Франківській областях.

«Виноробня «Олівія» та «Таїрово Вайнері» розташовані на березі Дніпро-Бузького лиману та від першого дня повномасштабного вторгнення ми були майже на лінії фронту.

Щоденно – 50–100 попадань по території підприємства, переважно субкасетними снарядами, якими засіяні всі виноградники і досі. З перших тижнів постійних обстрілів співробітникам заборонили виходити на роботу, це було занадто небезпечно.

Через 4 місяці, коли росіян витіснили на лівий берег, у компанії змогли побачити масштаби втрат, приблизно 585 гектарів виноградників виявились ураженими касетами.

Залишилося близько 500 гектарів виноградників, які можна використовувати для виробництва, більше 100 співробітників компанії відправили на фронт, частина виїхала за кордон.

У виноробні «Falko Winery», що розташована в Миколаївській області постраждали не лише виноградники, а й виноробний цех, але компанія продовжує працювати і частину прибутку перераховує на ЗСУ.

Виноградники компанії «Graevo» – поблизу Запорізької АЕС, цей регіон і досі окупований.

«Історичне шато Князя Трубецького» з перших днів повномасштабної війни – в окупації, розташоване в Херсонській області на березі Дніпра, з іншого боку від міста Каховка, зараз виноградники компанії заміновані.

Нещодавно було пряме влучання в прохідну заводу, зараз компанія припинила виробництво, частина команди виїхала з України в перші місяці війни.

Також росіяни викрали, найбільшу в Україні, колекцію вин, зібрану з 1958 року, склад під Києвом знищений прямим влучанням ракети, згоріли 32000 пляшок вина.

Значна частина виноробних компаній, які продовжують працювати, активно допомагають ЗСУ фінансово і долучаються до волонтерської роботи.

Наслідки війни колосальні, витрати масштабні, але Україна все ще має достатній потенціал для розвитку галузі і виробництва дійсно якісної виноробної продукції.

Станом на 2023 рік в країні розвиваються більше 160 виробників вина, основні потужності яких знаходяться на Півдні країни та Закарпатті, має потенціал зайняти одне з провідних місць на європейському та світовому ринку вина, але виноробам України потрібна підтримка та компенсації зі сторони держави.

У 2019 року було створено національний бренд «Українське вино» («Wine of Ukraine») та відтоді «Укрвинпром» офіційно отримав підтримку центральних органів виконавчої влади на розвиток та просування бренду «Українське вино», активно розвиває та поширює впізнаваність українського вина серед українців та іноземних споживачів, регулярно проводить відкриті та закриті дегустації нових вин, знайоме з новими сортами винограду, розказує про виноробні України, які продовжують виробляти вино у ці складні часи.

Виробництво виноробної продукції за основними видами запропоновано у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

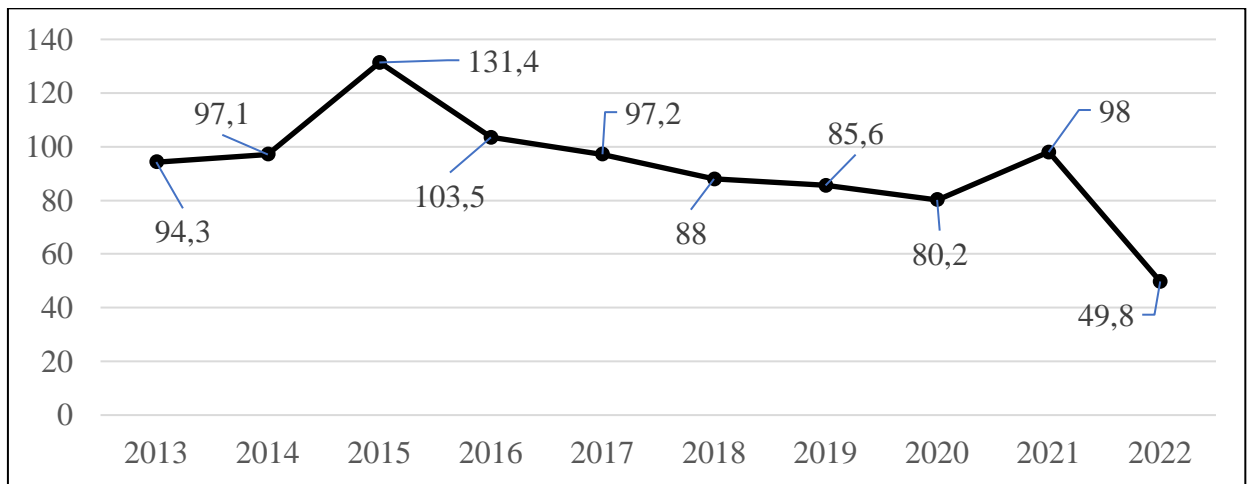
Виробництво виноробної продукції за основними видами, тис. дал

	2013	2014	2015	2016	2020	2021	2022
Вино ігристе зі свіжого винограду (крім вина "Шампанське"; уключаючи "Шампанське України")	5356,5	3644,7	4753,6	4740,9	2266,2	2249,3	1376,6
Вино та виноградне сусло, бродіння якого зупинене шляхом додавання спирту, з фактичною концентрацією спирту не більше 15% (крім газованого, ігристого та вина із захищеним найменуванням за походженням)	10822,4	7133,2	7834,8	6532,1	6255,8	6422,5	5799,5
Вино з фактичною концентрацією спирту не більше 15% (крім газованого, ігристого, та вина із захищеним найменуванням за походженням)	4280,3	2408,6	6684,6	6061,8	к/с	к/с	4023,6
Вино з концентрацією спирту більше 15% (Портвейн, Мадера, Херес та інші)	4280,3	2408,6	1200,4	1132,0	455,8	424,8	491,5
Виноградне сусло (крім виноградного сусла, бродіння якого зупинене шляхом додавання спирту)	17451	11373,3	12367,6	14488,8	5443,1	7357,2	3728,7
Напої ферментовані та їх суміші, уключаючи з напоями безалкогольними (сидр яблучний, сидр грушевий, напій медовий; крім солодового пива, виноградного вина, ароматизованого рослинними та ароматичними речовинами)	1404,3	1214,9	1425,2	2550,7	4813,4	4970,1	3215,7
Вермут та вина ароматизовані рослинними та ароматичними речовинами інші, зі свіжого винограду	1272,2	1137,0	1763,1	1854,7	523,8	519,5	233,8

¹Примітка. Дані за 2015–2021 рр. наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя, частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях, за 2022 р. – без урахування тимчасово окупованих рф територій та частини територій, на яких ведуться (велися) бойові дії.

Джерело: розроблено автором на основі джерела [6].

Індекси виробництва виноградних вин за 2013-2022 роки представимо на рисунку 2.1.

¹Примітка. Дані за 2015-2021 рр. наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя, частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях, за 2022р. – без урахування тимчасово окупованих рф територій та частини територій, на яких ведуться (велися) бойові дії.

Рис. 2.1. Індеси виробництва виноградних вин за 2013-2022 роки
Джерело: розроблено автором на основі джерела [6].

Виноградарство і виноробство завжди були важливими видами економічної діяльності в Україні в цілому і, зокрема, в Одеському регіоні, на частку якого припадає понад 30% загального обсягу виробництва виноградних вин країни.

Але, сьогодні серйозним питанням є зменшення продуктивності вітчизняних виноградників. Впродовж останніх років середня продуктивність насаджень виноградників не перевищувала і 10 т/га, а в найкращі роки – 11,5 т/га, тоді як у світі є країни, де збирають вдвічі більше винограду з 1 га [5].

Майже 30 років тому загальні площі насаджень винограду в Україні досягали 175,5 тис. гектарів. Нині фактично вони зменшилися до близького до критичного рівня значення показника – 39,9 тис. гектарів.

Відсутність активної зацікавленості вітчизняного агробізнесу в розвитку виноградарства можна пояснити тільки з погляду певної складності агротехніки його вирощування та дефіциту на ринку праці достатньої кількості агрономів-спеціалістів для ефективного догляду за його насадженнями.

Крім того, необхідно враховувати глобальну кліматичну кризу та її суттєвий вплив на розвиток вітчизняного сільського господарства. Нині без застосування інноваційних технологій зрошення доволі складно отримати високу врожайність більшості видів сільськогосподарських культур, включно з плодовими, ягідними та виноградом. Реально сьогодні на поливі вирощують виноград на площі близько 4000 га, що становить 10% усіх насаджень.

Серед іншого значною мірою на стан розвитку виноградарства впливає також і економіка його виробництва. В окремі роки, за даними спостережень, рентабельність вирощування винограду досягала майже 100% [5], водночас останнім часом його виробництво на межі прибутковості.

Шлях від ідеї до першої пляшки займає приблизно 5 років. Виноробу потрібно знайти землю та обробити її, купити і посади саджанці, а також необхідно побудувати виноробню, закупити техніку та обладнання, а на роздрібний продаж необхідно мати ліцензію. Рентабельність виробництва може бути дуже висока, майже 100 %, якщо дотримуватися всіх правил вирощування та виготовлення.

Виноградарство за рівнем рентабельності вирощування не поступається таким поширеним сільськогосподарським культурам, як соняшник і соя.

Ще у 2020 році середній показник рентабельності виробництва винограду в Україні становив 74,6% проти 37,8% у зернових культур, 63% в соняшнику, 52% у сої і 45% в ріпаку, поступаючись лише гречці 87,5%, ягодам 104% та хмелю 100,4% [2].

Водночас у 2021 році середній показник рівня рентабельності вирощування винограду в Закарпатській області становив 100,3%, а у Миколаївській і Херсонській, відповідно, 192,7% та 251,6%.

Завдяки сприятливим ґрунтово-кліматичним умовам значні перспективи для вирощування в Україні мають саме столові сорти винограду.

Водночас світовий ринок винограду є одним із найбільш динамічних за темпами змін і тенденціями росту його виробництва та споживання. Так, за останні 5 років світове виробництво винограду зросло майже на 2,8 млн тонн,

або 114,5%, в тому числі найвищі темпи динаміки спостерігалися у Перу – 152% і в Китаї – 137,8% [2].

За словами експертів, прогнозований обсяг світової торгівлі виноградом у поточному маркетинговому періоді зберігатиме тенденцію до зростання і досягне показника близько 2,9 млн тонн.

Але за останні два роки в Україні ситуація дуже погіршилася.

У таблиці 2.2 запропонована динаміка посівної площі, валового збору винограду та врожайності виноградників в Україні.

Таблиця 2.2

Посівні площі та урожайність винограду

	1991	2000	2010	2015*	2020*	2021*	2022*
Посівні площі, тис. гн	175,5	109,6	87,0	45,4	39,1	36,6	30,2
Площа, з якої зібрано врожай, тис. га	143,3	99,4	67,6	41,8	37,2	34,7	29,0
Валовий збір винограду, тис. тонн	835,7	513,8	407,9	386,3	281,0	264,1	257,9
Урожайність винограду з 1 га	58,3	51,7	60,3	92,3	75,6	76,1	89,0

¹Примітка. Дані за 2015-2021 рр. наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя, частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях, за 2022р. – без урахування тимчасово окупованих рф територій та частини територій, на яких ведуться (велися) бойові дії.

Джерело: розроблено автором на основі джерела [6].

Обсяг реалізованої продукції у 2014-2022 роках запропонуємо у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Обсяг реалізованої промислової продукції за видами діяльності, млн. грн без ПДВ та акцизу

	2014*	2015*	2016*	2018*	2019*	2020*	2021*	2022*
Виробництво виноградних вин	2548,8	4080,1	4312,5	4852,3	3518,1	3252,5	3641,5	2124,2
Обсяг промислової продукції, реалізованої за межі країни, за видами діяльності	254,2	607,9	419,9	649,5	79,8	181,1	202,6	158,1

*Примітка. Дані за 2015-2021 рр. наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя, частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях, за 2022р. – без урахування тимчасово окупованих рф територій та частини територій, на яких ведуться (велися) бойові дії.

Джерело: розроблено автором на основі джерела [6].

В Україні в останні роки спостерігається скорочення кількості малих виробництв виноробної продукції, у 2013 році таких виробництв було близько 100, у 2018 вже 52, а в 2023-му лише 26. Навіть у країнах із менш сприятливим для цього кліматом, їх кількість більша. Так, у Словаччині малих виробництв виноробної продукції налічується понад 28 тис., у Німеччині приблизно 10 тис., у Польщі 400, у Нідерландах понад 180 [3].

Все це ще і із-за того, що перш ніж розпочинати виноробний бізнес в Україні, підприємець десять разів подумає чи готовий боротися за ліцензію, умови отримання якої непрості, знеохочують і надмірні вимоги щодо складання і подання щомісячної звітності про обсяги виробленої продукції, а також необґрунтоване обмеження щодо використання для виробництва вина виключно самостійно вирощеного винограду, плодів та ягід.

Споживання вина в Україні завжди було традиційним, хоча і більшість експертів стверджують, що культура споживання вина в нашій країні є ще нерозвинутою порівняно з країнами Західної Європи. Структура винопродукції у 2021 році в Україні запропоновано на рисунку 2.2.

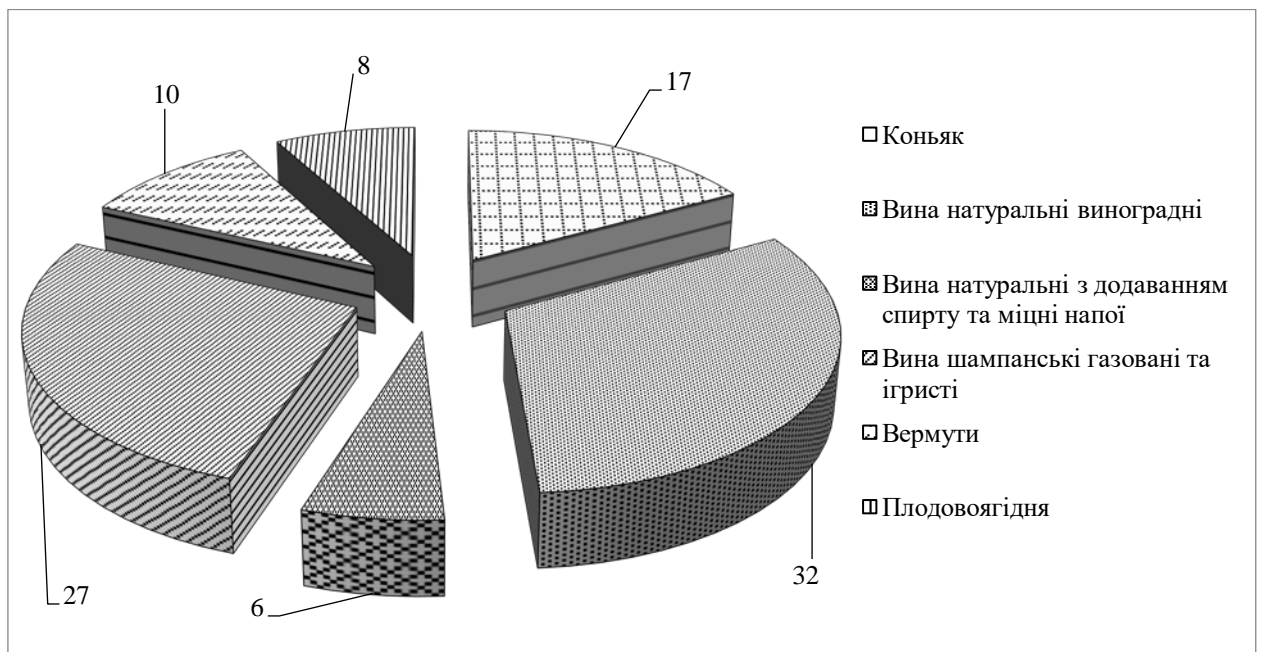

Рис. 2.2. Структура винопродукції у 2021 році в Україні, %
Джерело: розроблено автором на основі джерела [6].

Стримують розвиток галузі й норми у чинному законодавстві щодо розливу виноробної продукції виключно у скляну тару. Тим часом, у таких розвинених країнах, як США, Великобританія, Франція, розлив вин дозволено в металеві банки із харчового алюмінію, а також кеги з алюмінію та нержавіючої сталі.

Сьогодні законодавством пропонується ввести наступний Проєкт змін у виноробної галузі [1]:

- скасувати необхідність отримання малими виробництвами виноробної продукції ліцензії на здійснення діяльності з виробництва алкогольних напоїв;

- створити Реєстр малих виробництв виноробної продукції;

- надати право малим виробництвам виноробної продукції закуповувати сировину (виноград, плоди, ягоди, мед) українського походження;

- дозволити розлив вина у металеві банки з харчового алюмінію, а також кеги з алюмінію та нержавіючої сталі;

- замінити щомісячну звітність на щорічну;

- передбачити штраф за неподання чи несвоєчасне подання звіту або подання звіту з недостовірними відомостями про обсяги виробництва та/або обігу (зокрема імпорту та експорту) алкогольних напоїв — у розмірі 1020 гривень.

Сьогодні, в Україні, в умовах війни, лише 52% підприємців працюють у повному обсязі.

До кінця 2023 року очікується зростання цін на спиртне. Уряд хоче підвищити мінімальні оптово-відпускні та роздрібні ціни на окремі види алкогольних напоїв на 11–71%. Так, роздрібні ціни на виноробну продукцію, зокрема, звичайні (неігристі) вина буде підвищено на 62%.

В Україні потрібно запровадити реєстр сортів і кількості виноградників, аби підвищити контроль за якістю вин.

Уряд контролює лише мінімальні ціни, так як вважається, що якщо товар продається нижче об'єктивно певної мінімальної ціни, це означає, що або це не зовсім якісний товар, або він продається без сплати податків, насамперед акцизу. Тому встановлюючи мінімальну ціну, уряд контролює і сплату податків, по-друге, прибирає з ринку продукцію, яка або неякісна, або пов'язана з несплатою податків.

Ціни на алкоголь в Україні зростуть через інфляцію, подорожчання сировини, склотари, засобів захисту рослин, підвищення тарифів на електроенергію та ін.

Можна казати, що на мінімальну роздрібну ціну впливає, по-перше, рівень інфляції, по-друге, ріст ціни на склотару, бо ворог порозбивав скляні заводи, на засоби захисту рослин.

Українська винопродукція реалізується, перш за все, в Німеччині, Австрії, Швейцарії, США, Канаді, Польщі, Словаччині. Частка тихих вин у загальному обсязі експорту становить 80%, ігристих – 20%. У групі тихих вин 51% припадає на столові вина, а 49% – на кріплені [3].

На збільшення обсягів виробництва та споживання вина в Україні негативно впливає війна, скорочення сировинної бази, високі енерговитрати, від яких залежить кінцева вартість продукту, стрімке зростання мінімальних роздрібних цін, конкуренція з боку імпортних напоїв і постійне зростання податкового навантаження на галузь.

Водночас в Україні столове вино і досі є підакцизним продуктом та відноситься до алкогольних напоїв, тому наразі гостро стоїть питання перекваліфікації столового вина на продукт харчування відповідно до діючих європейських практик.

Виділено ряд проблем виноробного ринку, такі як: зниження врожайності винограду; недостатність фінансування виноробного комплексу; недостатній догляд за насадженнями; високий рівень вартості матеріально – технічних ресурсів; надмірна розрідженість насаджень.

Основними напрямками вирішення цих проблем можуть бути: здійснення заходів щодо збільшення ємності ринку виноробної продукції з урахуванням потреб населення, його купівельної спроможності і максимальних експортних можливостей; здійснення заходів щодо забезпечення розвитку інфраструктури ринку виноробної продукції, диверсифікації каналів реалізації та забезпечення якості виноробної продукції, регулювання попиту і пропозиції, захисту ринку від імпорتنих виноматеріалів і сировини низької якості та ін.

Галузь виноградарства та виноробства стабільно забезпечує робочими місцями значну кількість населення країни, зайнятого в аграрному секторі економіки. До того ж, ця галузь забезпечує значні надходження як до державного, так і до місцевих бюджетів, а також сприяє розвитку інфраструктури у сільській місцевості. Поряд з цим, виноградарство та виноробство в Україні переживає не найкращі часи саме зараз, під час воєнного стану, адже із вторгненням російських військ в Україну почалось нове, значно складніше життя, не тільки для всієї країни, а й для виноградарів в тому числі.

Водночас у зв'язку зі здобуттям статусу країни-кандидата у члени ЄС Україна на порозі нових викликів, нових можливостей, не виключенням є і виноградарська та виноробна галузь.

2.2. Аналіз та оцінка внутрішнього середовища та рівня рентабельності ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо»

Підприємство ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо» [28] зареєстрована 17.12.2003 за юридичною адресою Україна, Одеська обл., Білгород-Дністровський р-н, село Шабо, вул. Швейцарська. Керівником організації є Шелехов Ю.М., розмір статутного капіталу складає 26896552 грн.

Основний вид діяльності – 11.02 Виробництво виноградних вин.

Інші види діяльності:

11.01 Дистиляція, ректифікація та змішування спиртних напоїв.

11.03 Виробництво сидру та інших плодово-ягідних вин.

11.04 Виробництво інших недистильованих напоїв із зброджуваних продуктів.

46.34 Оптова торгівля напоями.

46.39 Неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами.

46.90 Неспеціалізована оптова торгівля.

47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами.

47.30 Роздрібна торгівля пальним.

49.42 Надання послуг перевезення речей (переїзду).

38.32 Відновлення відсортованих відходів.

Понад 500 нагород з найавторитетніших конкурсів світу, серед яких Decanter Wine Awards, Mundus Vini, New York IWC та інші. А в 2021 Україна вперше завоювала два золоті на лондонському Decanter, саме завдяки Chardonnay Shabo Grande Reserve 2015 і Cabernet Shabo Grande Reserve 2017, які отримали 95 балів із 100.

Продукція підприємства експортується до 22 країн світу, займає почесне місце у найвідомішому Музеї вина у Бордо, представленість у винній карті ресторанів Michelin через ексклюзивність українського теруару та сортів, участь в унікальній презентації найкращих вин світу в паризькому готелі George V.

Сімейна справа родини Іукурідзе – SHABO, заснована на винних традиціях, яким понад 200 років, з 2003 року створюють Великі вина, які визнають у всьому світі, та доводять, що Україна – виноробна країна з великим потенціалом.

1200 га виноградників і сучасний технологічний комплекс розташовані на півдні України в селі Шабо на виноробній широті 46,6°, саме унікальний теруар цього регіону надихнув засновників компанії SHABO на мрію – створити Великі Вина України.

Регіон Шабо – один з найдавніших українських теруарів, історія якого налічує понад дві тисячі років. Розташування між Дністровським лиманом та Чорним морем, ідеальні ґрунти та клімат – унікальність та потенціал цього регіону оцінили швейцарці ще у 1822 році, вони заснували тут виноробне поселення та започаткували епоху виноградарства найвищого рівня, європейської культури та традицій створення якісних вин.

Для компанії SHABO є фундаментальним відродження та збереження традицій історичного надбаня, розкриття унікальності вин цього теруару та використання найліпших світових технологій створення продуктів.

До складу підприємства входять «Винний дім SHABO», «Дім ігристих вин SHABO», а також «Коньячний дім SHABO». Створюючи винні шедеври, компанія багато років співпрацює з відомим світовим експертом Stéphane Derenoncourt із Франції.

Ще в перші роки створення компанії тут на чолі з міжнародними експертами та відповідними інститутами зробили повний та детальний аналіз ґрунтів, сформуvalи карту теруару, на основі якої підібрали та висадили виноградники на відповідно найкращих для них ділянках, роблять все, щоб лише найкращий виноград увійшов до пляшки українського вина.

На підприємстві вирощують понад 20 сортів винограду, застосовуючи індивідуальний підхід до кожної з 4 млн лоз, більшість сортів привезено з найкращих розплідників Франції, Італії та Грузії. Є тут і суто місцевий автохтонний сорт винограду – Тельті-Курук, подібного кореневласного немає ніде більше у світі, він вважається не лише візитівкою теруару підприємства, але й України. Це ексклюзивний сорт винограду, він не змінює своїх органолептичних властивостей протягом сотень років і дає можливість поціновувачам скуштувати особливе вино.

Саме з сорту винограду Тельті-Курук створено перше в Україні вино Контрольованого найменування за походженням, що є аналогом французького Appellation d'Origine Controlee. Ресторани Мішлен обирають вина Тельті-Курук саме через особливість та неповторність.

Найстарші та найбільші за площею виноградники кореневласного Тельті-Курук розташовані в Одеській області, їхня площа понад 40 гектарів. Вік найстарших плодоносних лоз цього сорту на 2022 – вже 50 років.

В SHABO створено сучасний комплекс з високотехнологічним обладнанням, виробничі потужності компанії розташовані у безпосередній близькості від виноградників Шабо, що дозволяє максимально швидко доставляти щойно зібраний виноград на виробництво. Обладнання виробничо-технологічної бази підприємства є одним з кращих в Європі.

За сезон тут можна переробити до 20 тисяч тонн винограду.

Червоні та білі сорти винограду потребують різних технологій. Для виробництва білих вин використовується технологія гребеневідділення без дроблення виноградних ягід, а також делікатний процес пресування, який виключає перетирання кісточок і шкірки ягід. «Червоний спосіб» виробництва передбачає відділення гребенів з дробленням виноградних ягід.

На підприємстві створюють Великі Вина SHABO – вина Контрольованих найменувань за походженням, що є аналогом французького Appellation d'origine contrôlée. Компанія перша і єдина в Україні має право створювати вина подібної категорії, обладнання нового покоління та майстерність виноробів SHABO гарантують ексклюзивний підхід буквально до кожної виноградної ягоди.

SHABO багато років є лідером країни в галузі створення якісних преміальних коньяків України й бренді. З 2013 року компанія випускає оригінальний варіант виноградного алкоголю – Grape Vodka. Сучасний комплекс площею понад 20000 м² забезпечує повний цикл виробництва міцних алкогольних напоїв, створених з винограду.

Перші ігристі вина в Шабо почали створювати ще в 19 столітті швейцарські переселенці. Якість цієї продукції було відзначено багатьма медалями на міжнародних конкурсах. Сьогодні ігристі вина SHABO – це втілення самобутності теруару, яке вдалось розкрити завдяки філігранній майстерності експертів, дотримання світових класичних технологій та

відродження стародавніх традицій створення ігристих вин, оснований на досвіді швейцарців.

Для цього компанія звела унікальний для України виробничий комплекс – Дім ігристих вин SHABO. Сучасне та високотехнологічне устаткування розмістили в тематичній архітектурній будові, підкреслюючи історію цієї місцевості. Дім ігристих вин розташовано у мальовничому місці серед виноградників Шабо. Він має загальну площу майже 3 га. Сучасне обладнання забезпечує бездоганну якість на усіх етапах виробництва. Тут створюють ігристі вина за класичною технологією шампанізації в пляшці й методом Charmat.

Процес виробництва класичних (витриманих) ігристих вин триває від 9 місяців до 13 років. Протягом цього часу в кожній окремо взятій пляшці відбувається магічний процес природного бродіння.

В основі методу Charmat – також природне бродіння, як і у класичному методі шампанізації в пляшці, лише роль пляшки виконують сучасні закриті акратофори (резервуари), що вміщують до 24 тис. шампанських пляшок. Тому такі ігристі вина іноді називають акратофорними або резервуарними. Для їх створення необхідно від 3-х до 6-ти місяців. Усі процеси виробництва ігристих вин SHABO проходять під технологічним контролем енологів «Institut Oenologique de Champagne» (Франція).

Виносховище SHABO – одне з найбільших в Україні. Його загальна площа майже 5 тис. м² і має три рівні: нульовий, п'ять та дев'ять метрів під землею. Тут у дубових баріках і сучасних місткостях з нержавіючої сталі одночасно може зберігатися понад 9,5 мільйонів літрів вина.

Щорічно SHABO виробляє близько 15 млн пляшок, загалом понад 240 найменувань продукції, створеної винятково з відбірного винограду. На виробництві 7 ліній розливу. Сучасне європейське обладнання дозволяє повною мірою зберегти в кожній пляшці SHABO смак та аромат винограду та ексклюзивні властивості теруару.

В таблиці 2.4 запропонуємо SWOT-аналіз ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо».

Таблиця 2.4

SWOT-аналіз ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо»

<p>Сильні сторони</p> <ul style="list-style-type: none"> – Значний обсяг внутрішнього ринку, – Вигідне розташування, природні ресурси, – Кваліфіковані кадрові ресурси, – Наявність виробничих майданчиків, – Великий досвід, – Навчений персонал, – Якісне обладнання. 	<p>Слабкі сторони</p> <ul style="list-style-type: none"> – Активність конкурентів, – Сезоний спад.
<p>Загрози</p> <ul style="list-style-type: none"> – Війна, – Втрата інтересу споживача до вітчизняної продукції, – Зменшення площей виноградників, – Зміна тенденції попиту, – Законодавче регулювання (нові законодавчі акти), – Відсутність винної культури, – Активне просування імпортних вин. 	<p>Можливості</p> <ul style="list-style-type: none"> – Великий потенціал винного туризму, – Зростання ролі маркетингу, – Новий асортимент продукції, – Розвиток культури пиття, – Створення власної торгової марки.

Джерело: розроблено автором на основі джерела [28].

Для аналізу обсягу виробництва продукції в натуральному і вартісному вираженні складаємо таблицю 2.5 [15].

Таблиця 2.5

Виробництво продукції в натуральному й вартісному вираженні

Показники	Попередній рік	Наступний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
Обсяг виробленої продукції в діючих оптових цінах без ПДВ та АП, тис. грн	443250	488530	45280	10,22
у порівняних цінах, тис. грн	443250	421335	-21915	-4,94
Фактично вироблено продукції, дал	293680	279160	-14520	-4,94

У звітному році в порівнянні з попереднім роком збільшився обсяг виробленої продукції у діючих цінах на 45280 тис. грн (10,22%). В порівнянні з попереднім роком фактичне виробництво продукції зменшилося на 14520 дал (5,02%).

Зменшення обсягу виробленої промислової продукції свідчить про зменшення попиту на продукцію підприємства.

Виробнича потужність підприємства характеризує максимально можливий рівень виробництва продукції відповідно до певної номенклатури, асортименту, якості за умови повного використання устаткування і виробничих площ, застосування прогресивної технології і організації виробництва.

Для аналізу використання виробничої потужності складаємо таблицю 2.6.

Таблиця 2.6

Використання виробничої потужності підприємства

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення
1. Середньорічна виробнича потужність, дал	412950	425690	12740
2. Фактично вироблено продукції, дал	293680	279160	-14520
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,71	0,66	-0,05

Підприємство має значну виробничу потужність, яка збільшилася на 12740 дал у звітному році в порівнянні з попереднім. Виробнича потужність характеризується середнім рівнем використання, про це свідчать значення коефіцієнту використання виробничої потужності, який у попередньому році знаходився на рівні 71%, а у звітному році він зменшився на 5% і склав 66%.

Для аналізу реалізації продукції складаємо таблицю 2.7.

Таблиця 2.7

Співвідношення обсягу реалізованої й виробленої продукції

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	443250	488530	45280	10,22
2. Обсяг реалізованої продукції (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	350420	386090	35670	10,18
3. Відхилення обсягу реалізації від обсягу виробництва, тис. грн	-92830	-102440	-9610	-10,35

У попередньому та звітному роках підприємству не вдалося реалізувати всю вироблену продукцію, що також залежить від особливості виробництва. Слід зазначити, що залишки нереалізованої продукції у звітному році також зросли на 961 тис. грн.

Значення показників технічного стану основних засобів наведені у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Зміна технічного стану основних засобів

Показники	На початок року	На кінець року	Відхилення
Попередній рік			
1. Первісна вартість ОЗ, тис. грн	94823	96348	1525
2. Зношення, тис. грн	90313	89400	-913
3. Залишкова вартість ОЗ, тис. грн	4510	6948	2438
4. Коефіцієнт придатності	0,048	0,072	0,024
5. Коефіцієнт зношення	0,952	0,928	-0,024
Звітний рік			
1. Первісна вартість ОЗ, тис. грн	96348	96376	28
2. Зношення, тис. грн	89400	89826	426
3. Залишкова вартість ОЗ, тис. грн	6948	6550	-398
4. Коефіцієнт придатності	0,072	0,068	-0,004
5. Коефіцієнт зношення	0,928	0,932	0,004

В звітному році в порівнянні з попереднім первісна вартість основних засобів збільшилась до 96376 тис. грн, коефіцієнт зношення у попередньому та звітному роках знаходиться на досить високому рівні – 0,928 та 0,932 відповідно.

Ефективність використання основних засобів характеризується показниками фондівдачі та фондоємності, розрахунки представимо у таблиці 2.9.

З таблиці 2.9 видно, що у звітному році в порівнянні з попереднім, фондівдача знизилася на 0,27 грн/грн. Фондоємність основних засобів основного виду діяльності зросла на 0,01 грн у розрахунку на 1 гривню виробленої продукції, що також свідчить про зниження ефективності використання основних засобів основного виду діяльності.

Таблиця 2.9

Показники ефективності використання основних засобів основного виду діяльності

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
1. Обсяг виробленої промислової продукції в порівняних цінах (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	443250	421335	-21915
2. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності (ОЗ), тис. грн	95585,5	96362	776,5
3. Фондовіддача, грн/грн	4,64	4,37	-0,27
4. Фондоємність, грн/грн	0,22	0,23	0,01

Для аналізу складу, структури і динаміки обігових активів складаємо таблицю 2.10.

Таблиця 2.10

Склад, структура й динаміка обігових активів

Показники	На початок року		На кінець року		Відхилення	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
1	2	3	4	5	6	7
Попередній рік						
Обігові активи, всього	567730	100	550360	100	-17370	-
Запаси	297600	52,42	273640	49,72	-23960	-2,7
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	206250	36,33	229130	41,63	22880	5,3
Дебіторська заборгованість за розрахунками	102600	1,81	39800	0,72	-6280	-1,09
Інша поточна дебіторська заборгованість	230	0,04	170	0,03	-60	-0,01
Векселі одержані	700	0,12	610	0,11	-90	-0,01
Гроші та їх еквіваленти	52690	9,28	42830	7,78	-9860	-1,5
Звітний рік						
Обігові активи, всього	550360	100	518620	100	-31740	-
Запаси	273640	49,72	289520	55,83	15880	6,11
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	229130	41,63	177340	34,19	-51790	-7,44

Продовження табл. 2.10

1	2	3	4	5	6	7
Дебіторська заборгованість за розрахунками	3980	0,72	13480	2,60	9500	1,88
Інша поточна дебіторська заборгованість	170	0,03	610	0,12	440	0,09
Векселі одержані	610	0,11	600	0,12	-10	0,01
Гроші та їх еквіваленти	42830	7,78	37070	7,15	-5760	-0,63

Найбільша питома вага як у попередньому, так і у звітному роках припадала на дебіторську заборгованість та запаси, які мають тенденцію до зростання.

Ефективність використання обігових активів характеризується показниками оборотності обігових активів.

Для аналізу зміни оборотності обігових активів складаємо таблицю 2.11.

На основі даних таблиці 2.11 можна зробити наступні висновки: у звітному році в порівнянні з попереднім оборотність обігових активів зросла на 0,09 обертів, тривалість одного обороту зменшилася на 72,5 днів, це позитивно характеризує діяльність підприємства.

Таблиця 2.11

Показники оборотності обігових активів

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
1. Обсяг реалізованої продукції (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн	350420	386090	35670
2. Середній залишок обігових активів, тис. грн	559045	534490	-24555
3. Коефіцієнт оборотності обігових активів, обороти	0,63	0,72	0,09
4. Тривалість одного обороту обігових активів, днів	579,4	506,9	-72,5
5. Коефіцієнт закріплення обігових активів, грн/грн	1,59	1,39	-0,2

Значення показників ефективності використання сировини і матеріалів наведемо у таблиці 2.12.

Таблиця 2.12

Показники ефективності використання сировини й матеріалів

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення		
			усього	у тому числі за рахунок	
				МВ	Мв
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	443250	488530	45280	57188,2	-11908,2
2. Матеріальні витрати (МВ), тис. грн	303200	342370	39170	57188,2	-
3. Матеріаловіддача (Мв), грн/грн	1,46	1,43	-0,03	-	-11908,2
4. Матеріалоємність, грн/грн	0,68	0,7	0,02	-	-

Матеріальні витрати у звітному році збільшились в порівнянні з попереднім роком на 45280 тис. грн, при цьому матеріаловіддача знизилась на 0,03 грн/грн, а матеріалоємність зросла на 0,02 грн/грн.

Методом факторного аналізу було розраховано, що зменшення матеріаловіддачі призвело до зниження обсягу виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах на 11908,2 тис. грн. Зростання матеріальних витрат призвело до збільшення обсягу виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах на 57188,2 тис. грн.

Обсяг виробництва продукції, перш за все, залежить від забезпеченості підприємства трудовими ресурсами і ефективності їх використання. Для аналізу впливу трудових факторів на обсяг виробництва продукції складаємо таблицю 2.13.

Методом факторного аналізу розрахуємо вплив на зміну обсягу виробленої промислової продукції в порівняних цінах зміни середньооблікової чисельності штатних працівників облікового складу та продуктивності праці.

Таблиця 2.13

Вплив трудових факторів на обсяг виробництва продукції

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення		
			усього	у т.ч. за рахунок	
				Чсо	Вр1р
1. Обсяг виробленої промислової продукції в порівняних цінах (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	443250	421335	-21915	-10074	-11841
2. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу (Чсо), осіб	220	215	-5	-10074	-
3. Середньорічний виробіток одного працівника, (Вр1р), тис. грн /особу	2014,8	1959,7	-55,1	-	-11841

Методом факторного аналізу було розраховано, що зниження середньорічного виробітку одного працівника знизило обсяг виробництва продукції на 11841 тис. грн, а зменшення середньооблікової чисельності на 5 осіб призвело до зменшення виробництва продукції на 10074 тис. грн, що є негативною характеристикою у діяльності підприємства.

Величина фонду оплати праці залежить від чисельності персоналу підприємства і середньої заробітної плати одного працівника. Для аналізу зміни фонду оплати праці складаємо таблицю 2.14.

Таблиця 2.14

Вплив зміни чисельності персоналу й середньої заробітної плати одного працівника на зміну фонду оплати праці

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення		
			усього	у тому числі за рахунок	
				Чсо	ЗП
1	2	3	4	5	6
1. Фонд оплати праці штатних працівників, тис. грн	23760	23180	-580	-540	-40
2. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу (Чсо), осіб	220	215	-5	-540	-
3. Середньорічна заробітна плата одного працівника (ЗП), тис. грн	108	107,81	-0,19	-	-40

Методом факторного аналізу було розраховано вплив зміни середньооблікової чисельності штатних працівників облікового складу та середньорічної заробітної плати одного працівника на зміну фонду оплати праці.

З таблиці 2.14 видно, що у звітному році в порівнянні з попереднім фонд оплати праці штатних працівників збільшився на 580 тис. грн, при цьому за рахунок зменшення середньооблікової чисельності штатних працівників облікового складу на 5 осіб фонд оплати праці зменшився на 540 тис. грн, а за рахунок зростання середньорічної заробітної плати одного працівника на 0,19 тис. грн фонд оплати праці збільшився на 40 тис. грн.

Для аналізу структури витрат на виробництво складаємо таблицю 2.15.

Таблиця 2.15

Структура витрат на виробництво

Елементи витрат	Абсолютне значення, тис. грн		Структура, %		Відхилення	
	Попередній рік	Звітний рік	Попередній рік	Звітний рік	абс	структури
1. Матеріальні витрати	303200	342370	72	73	39170	1
2. Витрати на оплату праці	84220	84420	20	18	200	-2
3. Відрахування на соціальні заходи	18520	18580	4,4	4	60	-0,4
4. Амортизація	12000	19070	2,8	4,1	7070	-1,3
5. Інші операційні витрати	3160	4560	0,8	0,9	1400	0,1
Усього	421100	469000	100	100	47900	-

Питома вага матеріальних витрат в попередньому році склала 72%, а у звітному році зросла до 73%, витрати на оплату праці складають 20% у попередньому році та зменшилась до 18% у звітному, амортизація основних засобів була 2,8% та збільшилась до 4,1% у звітному, інші операційні витрати у попередньому році склали 0,8%, а у звітному зросли до 0,9% у структурі.

Для аналізу витрат на одну гривню виробленої продукції складаємо таблицю 2.16.

Таблиця 2.16

Оцінка витрат на одну гривню виробленої продукції

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	443250	488530	45280	10,22
2. Витрати на виробництво продукції, тис. грн	0,95	0,96	0,01	1,05
3. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн	0,95	0,96	0,01	1,05

У звітному році в порівнянні з попереднім обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства збільшився на 45280 тис. грн та витрати на виробництво продукції збільшилися на 47900 тис. грн, витрати на 1 гривню виробленої продукції у звітному році збільшилися на 0,01 грн.

Для аналізу рівня і динаміки фінансових результатів використовуємо форму фінансової звітності № 2 і наводимо результати у таблицю 2.17.

Таблиця 2.17

Фінансові результати підприємства

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1	2	3	4	5
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	269400	235350	-34050	-12,64
2. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	134840	130250	-45900	-3,40
3. Валовий прибуток	134560	105100	-29460	-21,89
4. Адміністративні витрати	23770	23240	-530	-2,23
5. Витрати на збут	11050	26260	15210	137,65
6. Інші операційні витрати	78870	69460	-9410	-11,93
7. Фінансовий результат від операційної діяльності (збиток, прибуток)	20870	13860	-7010	-33,6
8. Інші доходи	3650	4770	1120	30,68
9. Інші витрати	74250	-	-74250	-100
10. Фінансовий результат до оподаткування прибуток або збиток	24530	9090	-15440	-62,94
12. Чистий фінансовий результат прибуток або збиток	22210	9090	-13120	-59,07

Прибутковість діяльності підприємства у звітному році знижується на 15440 тис. грн, інші доходи підприємства незначні.

Розрахунок коефіцієнтів рентабельності зводимо в таблицю 2.18.

Рентабельність виробництва (Рв):

$$Рв = \text{Чистий прибуток} * 100\% / (\text{ОЗср} + \text{ОАср}), \quad (2.1)$$

$$Рвп = (22210 / (95585,5 + 559045)) * 100\% = 3,39 \%$$

$$Рвз = (9090 / (96362 + 534490)) * 100\% = 1,44 \%$$

Таблиця 2.18

Показники рентабельності

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
Рентабельність виробництва, %	3,39	1,44	-1,95
Рентабельність продукції, %	8,4	5,56	-2,84
Рентабельність продажів, %	8,24	3,86	-4,38

Рентабельність продукції (Рп):

$$Рп = \text{Фінансовий результат від операційної діяльності} * 100\% / (\text{Собівартість реалізованої продукції} + \text{Адміністративні витрати} + \text{Витрати на збут} + \text{Інші операційні витрати}), \quad (2.2)$$

$$Рпп = 20870 / (134840 + 23770 + 11050 + 78870) * 100\% = 8,4 \%$$

$$Рпз = (13860 / (130250 + 23240 + 26260 + 69460)) * 100\% = 5,56 \%$$

Рентабельність продажів (Рпр):

$$Рпр = \text{Чистий прибуток} * 100\% / \text{Чистий дохід від реалізації}, \quad (2.3)$$

$$Рпрп = (22210 / 269400) * 100\% = 8,24 \%$$

$$Рпрз = (9090 / 235350) * 100\% = 3,86 \%$$

Розрахунки, що було проведено у роботі представимо у таблиці 2.19.

Таблиця 2.19

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства за два роки

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абс.	Відн.
1	2	3	4	5
1. Середньорічна виробнича потужність, дал	412950	425690	12740	3,09
2. Фактично вироблено продукції, дал	293680	279160	-14520	-4,94

Продовження табл. 2.19

1	2	3	4	5
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,71	0,66	-0,05	-
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн.	443250	488530	45280	10,22
- у порівнянних цінах, тис. грн.	443250	421335	-21915	-4,94
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн.	350420	386090	35670	10,18
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	95585,5	96362	776,5	0,81
7. Фондовіддача, грн/грн	4,64	4,37	-0,27	-5,82
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн	559045	534490	-24555	-4,39
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, частки	0,63	0,72	0,09	14,29
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	220	215	-5	-2,27
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн /особу	2014,8	1959,7	-55,1	-2,73
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:	421100	469000	47900	11,37
- матеріальні витрати	303200	342370	39170	12,92
- витрати на оплату праці	84220	84420	200	0,24
- відрахування на соціальні заходи	18520	18580	60	0,32
- амортизація	12000	19070	7070	58,92
- інші операційні витрати	3160	4560	140	44,3
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,95	0,96	0,01	1,05
14. Матеріалоемність, грн/грн	0,68	0,7	0,02	2,94
15. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	269400	235350	-34050	-12,64
16. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	134840	130250	-4590	-3,40
17. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	22210	9090	-13120	-59,07
18. Рентабельність виробництва, %	3,39	1,44	-1,95	-
19. Рентабельність продажу, %	8,24	3,86	-4,38	-

У звітному році в порівнянні з попереднім роком зріс рівень виробничої потужності підприємства на 12740 дал, так як було придбано нове обладнання, що збільшило виробничу потужність, але використання виробничої

потужності зменшилося на 5 %, так як зменшилося фактичне вироблення продукції на 14520 дал.

Обсяг виробленої продукції у діючих оптових цінах підприємства у звітному році збільшився на 45280 тис. грн та чистий дохід від реалізації продукції збільшився на 34050 тис. грн, це свідчить про зниження попиту на продукцію підприємства та негативні тенденції щодо структурних змін у бік виробництва більш дешевої продукції. Підприємство має залишки нереалізованої продукції на кінець як попереднього, так звітних років, це потребує пошвидшення роботи відділу збуту підприємства.

Показник фондівіддачі у звітному році в порівнянні з попереднім знизився на 0,27 грн/грн, це негативне. Але коефіцієнт оборотності обігових активів збільшився на 0,09 обертів, що свідчить про ефективне використання обігових активів підприємства та скоріший оберт оборотного капіталу.

У звітному році зменшилася середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу на п'ять осіб, та також продуктивність праці зменшилася 55,1 тис. грн (2,73%).

Операційні витрати зростають у звітному році в порівнянні з попереднім роком на 47900 тис. грн, але обсяг виробництва знижується, що є дуже неефективним у діяльності підприємства, та сприяє зростанню витрат на 1 грн виробленої продукції.

Витрати на 1 гривню виробленої продукції у звітному році зросли на 0,01 грн та склали 0,96 грн.

Чистий прибуток підприємства у звітному році знижується на 13120 тис. грн, за рахунок чого знижується рентабельність виробництва на 1,95 % та рентабельність продажу на 4,38 %.

Всі отримані розрахунки кажуть, що підприємство працює не зовсім ефективно, прибутковість його падає, тому для усунення проблем потрібно термінове вжиття радикальних організаційно-економічних заходів, які дозволять вивести підприємство із кризового стану.

2.3. Аналіз та оцінка внутрішнього середовища та рівня рентабельності ТОВ «Винхол Оксамитне»

Компанія ТОВ «ВИНХОЛ ОКСАМИТНЕ» [27] зареєстрована 27.12.2006 за юридичною адресою Україна, Одеська обл., Овідіопольський р-н, село Санжійка, вулиця Прибрежна. Керівником організації є Тінтулова Тетяна Яківна, розмір статутного капіталу складає 500000 грн.

Основний вид діяльності:

11.02 Виробництво виноградних вин.

Інші види діяльності:

- 01.21 Вирощування винограду.
- 46.34 Оптова торгівля напоями.
- 47.25 Роздрібна торгівля напоями в спеціалізованих магазинах.
- 68.20 Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна.
- 41.20 Будівництво житлових і нежитлових будівель.

Виноградарсько-виноробне господарство «Винхол Оксамитне» було засноване в 1998 році в с. Оксамитне Болградського району Одеської області на території [].

Більше 15 років виноробня виробляла вина, знайомі багатьом споживачам, що розливалися під марками інших відомих брендів. З 2017 року в підприємство вирішує вийти на український ринок з власними брендами.

Так з'являються Villa Tinta® – колекція сухих ординарних вин з місцевих та європейських сортів винограду, Tintarella® – ігристі вина, виготовлені за технологією Шарма та Tinta® – напівсолодкі купажні вина.

В 2018 році підприємство разом з виноробами долини озера Ялпуг долучилося до створення одних з перших в Україні географічних зазначень PDO Yalrug для вин з сортів Одеський Чорний та Сухолиманський та однойменного PGI для вина з європейських сортів винограду.

ТОВ «Винхол Оксамитне» виготовляє високоякісні виноматеріали з винограду. Благодатні ґрунти і помірний клімат південної частини одеського регіону ідеально підходять для вирощування виноградної лози, здатної дати дивовижне вино. Ретельний відхід за насадженнями, близьке розташування заводу по переробці винограду до виноградників, класична технологія виробництва виноматеріалів, наявність значних виробничих потужностей – усе це дозволяє говорити про гарантоване походження виноматеріалів.

Підприємство здійснює дослідну, господарську і комерційну діяльність з метою досягнення позитивних економічних результатів та одержання прибутку.

Структура підприємства складається із: апарату управління (директор, головний агроном, головний інженер, завідувач складу, головний економіст, інженер з охорони праці, юрисконсульт, головний бухгалтер), винного цеху, автомобільного двору, тракторного парку, господарського цеху, складу, виноградно-садівничої та розсадницької бригади. Майно підприємства складають: усі матеріальні та нематеріальні активи, що обліковуються на балансі підприємства і передані йому Академією на праві господарського відання, а також придбані підприємством за рахунок коштів від фінансово-господарської діяльності, обігові активи, нематеріальні активи, а також інші цінності, вартість яких відображається у самостійному балансі підприємства.

Переробка винограду здійснюється на валкових дробарках-гребневідділювачах, які відокремлюють ягоди від гребня, далі мезга направляється в пресстікач, де відбувається віджимання мезги (виноградного суслу). Ультраохолоджувач, встановлений на лінії, охолоджує сусло до низьких температур в потоці після пресу, що дозволяє зберегти якість вихідної сировини. Отримане сусло направляється у відстій у термоізоляційні ємності, де «відпочиває» при температурі 8-10⁰С протягом 10-15 годин. В таких умовах утворюється осад, після відстоювання освітлене сусло декантують (відкривають і переливають з ємностей) і направляють на бродіння в нейтральні резервуари (ємності з нержавіючої сталі). Ємнісний парк

виноробні постійно оновлюється. Окрім вініфікаторів Della Toffola на виробництві використовуються вініфікатори EUREKA, в яких виключено механічний вплив на мезгу. Активна взаємодія твердої та рідкої фракції суслу відбувається за рахунок надлишкового тиску, який утворюється в ємності, у певний момент пневматичний клапан в автоматичному режимі скидає надлишковий тиск, і в ємності відбувається не лише перемішування мезги, але і руйнування її твердих частинок. Цей процес забезпечує високий ступінь екстракції необхідних речовин. Вина, отримані таким способом, виходять з найяскравішою ароматикою [27].

Наявність сертифікованої лабораторії дає можливість проводити повноцінний контроль всього виробничого процесу і гарантувати стабільно високу якість вин для наших споживачів.

На сьогодні підприємство володіє власними 550 га виноградників і має партнерські відносини з багатьма місцевими виноградарями, переробляючи виноград з ще більш 600 га виноградників. Підбираючи найбільш адаптовані до умов нашого мікроклімату, ми зібрали велику колекцію європейських і локальних сортів винограду, ставши одним з найбільших в Україні виробником винограду і вин з Мускатів, Одеського чорного і Каберне Совіньйон.

Велика кількість сонячних днів, суглинкові ґрунти, контроль навантаження на лозу, ручне збирання винограду, мінімальний час доставки «від куща до преса» створюють якісне вино гарантованого походження [27].

У таблиці 2.20 розроблено SWOT-аналіз підприємства ТОВ «Винхол Оксамитне».

Таблиця 2.20

SWOT-аналіз підприємства ТОВ «Винхол Оксамитне»

Сильні сторони підприємства	Слабкі сторони підприємства
1. Відомість торгової марки, 2. Наявність нагород, 3. Якість продукції, 4. Сучасні технології, 5. Наявність власної сировини, 6. Сертифікація системи менеджменту, 7. Залученість персоналу.	1. Слабке просування новинок, 2. Відсутність фірмових магазинів, 3. Слабка представленість в торгових мережах, 4. Відсутність реклами в преміум сегменті.
Можливості	Загрози
1. Створення мережі фірмової торгівлі через франчайзинг, 2. Виробництво упаковки як зворотна вертикальна інтеграція, 3. Збільшення виробничих потужностей.	1. Війна, 2. Зменшення чисельності населення, 3. Конкуренція імпортової продукції, 4. Підвищення цін на упаковку, 5. Зміна переваг споживачів.

Джерело: розроблено автором на основі джерела [27].

Для аналізу обсягу виробництва продукції в натуральному і вартісному виразі складаємо таблицю 2.21.

Таблиця 2.21

Виробництво продукції в натуральному й вартісному вираженні

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	389260	368120	-21140	-5,43
- у порівняних цінах, тис. грн	389260	353484	-35776	-9,2
2. Фактично вироблено продукції, дал	245680	223100	-22580	-9,19

У звітному році в порівнянні з попереднім роком зменшився обсяг виробленої продукції у діючих цінах на 21140 тис. грн або 5,43%. В порівнянні з попереднім роком зменшився фактичний обсяг виробництва продукції на 22580 дал. У порівняних цінах обсяг виробленої продукції знизився на 35776 тис. грн за рахунок зниження обсягу виробництва в натуральному виразі на 22580 дал.

Для аналізу використання виробничої потужності складаємо таблицю 2.22.

Таблиця 2.22

Використання виробничої потужності підприємства

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення
1.Середньорічна виробнича потужність, дал	375210	375210	-
2. Фактично вироблено продукції, дал	245680	223100	-22580
3.Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,655	0,595	-0,06

Підприємство має значну виробничу потужність, яка за два роки не змінилася. Виробнича потужність характеризується середнім рівнем використання, про це свідчать значення коефіцієнту використання виробничої потужності, який у попередньому році знаходився на рівні 65,5 %, а у звітному році знизився до 59,5 %.

Для аналізу реалізації продукції складаємо таблицю 2.23.

Таблиця 2.23

Співвідношення обсягу реалізованої й виробленої продукції

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	389260	368120	-21140	-5,43
2. Обсяг реалізованої продукції (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	291430	264780	-26650	-9,14
3. Відхилення обсягу реалізації від обсягу виробництва, тис. грн	-97830	-103340	-5510	5,63

У попередньому та звітному роках підприємству не вдалося реалізувати всю вироблену продукцію і також слід зазначити, що залишки нереалізованої продукції у звітному році зросли на 5510 тис. грн, це може бути як у випадку технології та і за рахунок погіршення роботи відділу збуту продукції.

Значення показників технічного стану основних засобів наведені у таблиці 2.24.

В звітному році в порівнянні з попереднім первісна вартість основних засобів збільшилась до 78156 тис. грн, на 3027 тис. грн, коефіцієнт зношення у попередньому та звітному роках знаходиться на досить високому рівні – 0,942 та 0,933 відповідно.

Таблиця 2.24

Зміна технічного стану основних засобів

Показники	На початок року	На кінець року	Відхилення
Попередній рік			
1. Первісна вартість ОЗ, тис. грн	75129	78156	3027
2. Зношення, тис. грн	70802	72883	2081
3. Залишкова вартість ОЗ, тис. грн	4327	5273	946
4. Коефіцієнт придатності	0,058	0,067	0,009
5. Коефіцієнт зношення	0,942	0,933	-0,009
Звітний рік			
1. Первісна вартість ОЗ, тис. грн	78156	81236	3080
2. Зношення, тис. грн	72883	76292	3409
3. Залишкова вартість ОЗ, тис. грн	5273	4944	-329
4. Коефіцієнт придатності	0,067	0,061	-0,006
5. Коефіцієнт зношення	0,933	0,939	0,006

Ефективність використання основних засобів характеризується показниками фондівдачі та фондоємності, для розрахунку яких складаємо таблицю 2.25.

Таблиця 2.25

Показники ефективності використання основних засобів основного виду діяльності

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
1. Обсяг виробленої промислової продукції в порівняних цінах (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	389260	353484	-35776
2. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	76642,5	79696	3053,5
3. Фондовіддача, грн/грн	5,08	4,43	-0,65
4. Фондоємність, грн/грн	0,2	0,23	0,03

З таблиці 2.25 видно, що у звітному році в порівнянні з попереднім, ефективність використання основних засобів основного виду діяльності погіршилася, так як фондівдача знизилася на 0,65 грн, та фондоємність основних засобів основного виду діяльності зросла на 0,03 грн у розрахунку на 1 гривну виробництва продукції.

Для аналізу складу, структури і динаміки обігових активів складаємо аналітичну таблицю 2.26

Таблиця 2.26

Склад, структура й динаміка обігових активів

Показники	На початок року		На кінець року		Відхилення	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
1	2	3	4	5	6	7
Попередній рік						
Обігові активи, всього	585130	100	463480	100	-121650	-
Запаси	352390	60,22	262680	56,68	-89710	-3,54
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	186350	31,85	170800	36,85	-15550	5
Дебіторська заборгованість за розрахунками	4690	0,80	4140	0,89	-550	0,09
Інша поточна дебіторська заборгованість	310	0,05	250	0,05	-60	-
Гроші та їх еквіваленти	41390	7,07	25610	5,53	-15780	-1,54
Звітний рік						
Обігові активи, всього	463480	100	428360	100	-35120	-
Запаси	262680	56,68	243840	56,92	-18840	0,24
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	170800	36,85	145650	34,00	-25150	-5,85
Дебіторська заборгованість за розрахунками	4140	0,89	9370	2,19	5230	1,3
Інша поточна дебіторська заборгованість	250	0,05	740	0,17	490	0,12
Гроші та їх еквіваленти	25610	5,53	28760	6,71	3150	1,18

Найбільша питома вага як у попередньому, так і у звітному роках припадала на дебіторську заборгованість та запаси, які мають тенденцію до зростання.

Ефективність використання обігових активів характеризується показниками оборотності обігових активів.

Для аналізу зміни оборотності обігових активів складаємо таблицю 2.27.

На основі даних таблиці 2.27 можна зробити наступні висновки: у звітному році в порівнянні з попереднім оборотність обігових активів зросла на 0,03 обороти, отже тривалість одного обороту зменшилася на 32,7 днів, це позитивно характеризує діяльність підприємства.

Таблиця 2.27

Показники оборотності обігових активів

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
1. Обсяг реалізованої продукції (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн	291430	264780	-26650
2. Середній залишок обігових активів, тис. грн	524305	445920	-78385
3. Коефіцієнт оборотності обігових активів, обороти	0,56	0,59	0,03
4. Тривалість одного обороту обігових активів, днів	642,9	610,2	-32,7
5. Коефіцієнт закріплення обігових активів, грн/грн	1,8	1,68	-0,12

Значення показників ефективності використання сировини і матеріалів наведемо у таблиці 2.28.

Таблиця 2.28

Показники ефективності використання сировини й матеріалів

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення		
			усього	у тому числі за рахунок	
				Мв	МВ
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ й акцизного податку) (ПП), тис. грн	389260	368120	-21140	-32980	11840
2. Матеріальні витрати (МВ), тис. грн	264384	273156	8772	-	11840
3. Матеріаловіддача (Мв), грн/грн	1,47	1,35	-0,12	-32980	-
4. Матеріалоємність, грн/грн	0,68	0,74	0,06	-	-

Матеріальні витрати у звітному році зросли на 8772 тис. грн в порівнянні з попереднім роком, матеріаловіддача знизилась на 0,12 грн, а матеріалоємність збільшилась на 0,06 грн.

Методом факторного аналізу було розраховано вплив зміни суми матеріальних витрат і матеріаловіддачі на зміну обсягу виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства.

Зростання матеріальних витрат призвело до зростання обсягу виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах на 11840 тис. грн,

зменшення матеріаловіддачі призвело до зменшення обсягу виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах на 32980 тис. грн.

Обсяг виробництва продукції, перш за все, залежить від забезпеченості підприємства трудовими ресурсами і ефективності їх використання. Для аналізу впливу трудових факторів на обсяг виробництва продукції складемо таблицю 2.29.

Таблиця 2.29

Вплив трудових факторів на обсяг виробництва продукції

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення		
			усього	у т.ч. за рахунок	
				Чсо	Вр1р
1. Обсяг виробленої промислової продукції в порівняних цінах (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	389260	353484	-35776	-25951	-9825
2. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу (Чсо), осіб	180	168	-12	-25951	-
3. Середньорічний виробіток одного працівника, (Вр1р), тис. грн /особу	2162,56	2104,07	-58,49	-	-9825

Методом факторного аналізу розрахуємо вплив на зміну обсягу виробленої промислової продукції в порівняних цінах зміни середньооблікової чисельності штатних працівників облікового складу та продуктивності праці.

Як видно з розрахунків, зниження продуктивності праці на 58,49 тис. грн знизило обсяг виробленої продукції в порівняних цінах на 9825 тис. грн, зменшення середньооблікової чисельності на 12 людей знизило обсяг виробленої продукції у порівняних цінах на 25951 тис. грн.

Величина фонду оплати праці залежить від чисельності персоналу підприємства і середньої заробітної плати одного працівника. Для аналізу зміни фонду оплати праці складемо таблицю 2.30.

Таблиця 2.30

**Вплив зміни чисельності персоналу й середньої заробітної плати
одного працівника на зміну фонду оплати праці**

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення		
			усього	у тому числі за рахунок	
				Ч _{со}	ЗП
1	2	3	4	5	6
1. Фонд оплати праці штатних працівників (ФОП), тис. грн	17280	16008	-1272	-1152	-120
2. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу (Ч _{со}), осіб	180	168	-12	-1152	-
3. Середньорічна заробітна плата одного працівника (ЗП), тис. грн	96	95,29	-0,71	-	-120

З таблиці 2.30 видно, що фонд оплати праці знизився на 1272 тис. грн. Методом факторного аналізу було розраховано, що зниження чисельності працівників на 12 осіб, знизило фонд оплати праці на 1152 тис. грн, а зниження середньорічної заробітної плати одного працівника на 0,71 тис. грн зменшило фонд оплати праці на 120 тис. грн.

Для аналізу структури витрат на виробництво продукції складаємо таблицю 2.31.

Таблиця 2.31

Структура витрат на виробництво

Елементи витрат	Абсолютне значення, тис. грн		Структура, %		Відхилення	
	Попередній рік	Звітний рік	Попередній рік	Звітний рік	абс	структури
1. Матеріальні витрати	264384	273156	72	78	8772	6
2. Витрати на оплату праці	55080	42024	15	12	-13056	-3
3. Відрахування на соціальні заходи	12118	9245	3,3	2,64	-2873	-0,66
4. Амортизація	17258	8055	4,7	2,3	-9203	-2,4
5. Інші операційні витрати	18360	17720	5	5,06	-640	0,06
Усього	367200	350200	100	100	-17000	-

Питома вага матеріальних витрат в попередньому році склала 72%, а у

звітному році зросла до 78%, витрати на оплату праці склали 15% у попередньому році та зменшилась до 12% у звітному, амортизація основних засобів становила 3,3 % та зменшилася до 2,64 % у звітному році, інші операційні витрати у попередньому році склали 5%, а у звітному році зменшилась до 5,06 %.

Для аналізу виміру витрат на одну гривню виробленої продукції складемо таблицю 2.32

Таблиця 2.32

Оцінка витрат на одну гривню виробленої продукції

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	389260	368120	-21140	-5,43
2. Витрати на виробництво продукції, тис. грн	367200	350200	-17000	-4,63
3. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн	0,943	0,951	0,008	0,85

У звітному році в порівнянні з попереднім обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства зменшився на 21140 та витрати на виробництво продукції зменшилися на 4,63. Витрати на 1 гривню виробленої продукції у звітному році збільшилися на 0,01 грн та склали 0,951 грн.

Для аналізу рівня і динаміки фінансових результатів використовуємо дані форми № 2 і наводимо їх у таблицю 2.33.

Таблиця 2.33

Фінансові результати підприємства

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1	2	3	4	5
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	245480	223150	-22330	-9,10
2. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	219840	210340	-9500	-4,32
3. Валовий прибуток	113690	98150	-15540	-13,67
4. Адміністративні витрати	20010	19460	-550	-2,75

Продовження табл. 2.33

1	2	3	4	5
5. Витрати на збут	10860	20380	9520	87,66
6. Інші операційні витрати	69870	58740	-11130	-15,93
7. Фінансовий результат від операційної діяльності (збиток, прибуток)	19540	10470	-9070	-0,46
8. Інші доходи	2180	3730	1550	71,10
9. Інші витрати	69210	21540	-47670	-68,88
10. Фінансовий результат до оподаткування прибуток або збиток	22340	10480	-11860	-53,09
12. Чистий фінансовий результат прибуток або збиток	20360	9540	-10820	-53,14

Прибуток підприємства у звітному році знижується на 10820 тис. грн (53,09 %), інші доходи підприємства незначні, вони не перекривають збитків від операційної діяльності.

Розрахунок коефіцієнтів рентабельності представимо у в таблиці 2.34.

Таблиця 2.34

Розрахунок показників рентабельності

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Абс.
Рентабельність виробництва, %	3,39	1,82	-1,57
Рентабельність продукції, %	6,1	3,39	-2,71
Рентабельність продажів, %	8,3	4,3	-4

Рентабельність виробництва:

$$R_B = \text{Чистий прибуток} * 100\% / (\text{ОЗср} + \text{ОАср}),$$

$$R_{B\Pi} = (20360 / (76642,5 + 524305)) * 100\% = 3,39 \%$$

$$R_{B3} = (9540 / (79696 + 445920)) * 100\% = 1,82 \%$$

Рентабельність продукції:

$$R_{\Pi} = \text{Фінансовий результат від операційної діяльності} * 100\% / (\text{Собівартість реалізованої продукції} + \text{Адміністративні витрати} + \text{Витрати на збут} + \text{Інші операційні витрати})$$

$$R_{\Pi\Pi} = 19540 * 100\% / (219840 + 20010 + 10860 + 69870) = 6,1 \%$$

$$R_{\Pi3} = 10470 * 100\% / (210340 + 19460 + 20380 + 58740) = 3,39 \%$$

Рентабельність продажів:

$$R_{\text{ПРОДАЖІВ}} = \text{Чистий прибуток} \cdot 100\% / \text{Чистий дохід від реалізації}$$

$$R_{\text{ПРОДАЖІВ}_{\text{П}}} = (20360 / 245480) \cdot 100\% = 8,3 \%$$

$$R_{\text{ПРОДАЖІВ}_{\text{З}}} = (9540 / 223150) \cdot 100\% = 4,3 \%$$

Таблиця 2.35

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абс.	Відн.
1. Середньорічна виробнича потужність, дал	375210	375210	-	-
2. Фактично вироблено продукції, дал	245680	223100	-22580	-9,19
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,655	0,595	-0,06	-
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн.	389260	368120	-21140	-5,43
- у порівнянних цінах, тис. грн.	389260	353484	-35776	-9,2
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн.	291430	264780	-26650	-9,14
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	76642,5	79696	3053,5	4
7. Фондовіддача, грн/грн	5,08	4,43	-0,65	-12,8
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн	524305	445920	-78385	-14,95
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, частки	0,56	0,59	0,03	5,36
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	180	168	-12	-6,67
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн /особу	2162,56	2104,07	-58,49	-2,71
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:	367200	350200	-17000	-4,63
- матеріальні витрати	264384	273156	8772	3,32
- витрати на оплату праці	55080	42024	-13056	-23,7
- відрахування на соціальні заходи	12118	9245	-2873	-23,71
- амортизація	17258	8055	-9203	-53,33
- інші операційні витрати	18360	17720	-640	-3,49
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,943	0,951	0,008	0,85
14. Матеріалоемність, грн/грн	0,68	0,74	0,06	8,82
15. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	245480	223150	-22330	-9,10
16. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	219840	210340	-9500	-4,32
17. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	20360	9540	-10820	-53,14
18. Рентабельність виробництва, %	3,39	1,82	-1,57	-
19. Рентабельність продажу, %	8,3	4,3	-4	-

У звітному році в порівнянні з попереднім роком знизився обсяг виробництва продукції на 22580 дал (9,19%), виробнича потужність не змінилася та склала – 375210 дал в рік. Виробнича потужність використовується підприємством на 65,5 та 59,5 % відповідно у попередньому та звітному роках.

Обсяг виробленої продукції у діючих оптових цінах підприємства у звітному році знизився на 21140 тис. грн (5,43%), це свідчить про зниження попиту на продукцію підприємства та негативні тенденції щодо структурних змін у бік виробництва більш дешевої продукції. Підприємство має залишки нереалізованої продукції на кінець як попереднього, так і звітного років, що також потребує більш кращої роботи відділу збуту підприємства.

Показник фондівіддачі у звітному році в порівнянні з попереднім зменшився на 0,65 грн (12,8%), це свідчить про зниження ефективності використання основних засобів. Величина коефіцієнту оборотності обігових активів зросла на 0,03 оберти.

У звітному році зменшилася середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу на 12 осіб, продуктивність праці також зменшилася на 58,49 тис. грн на особу.

Операційні витрати підприємства виробництва зменшуються у звітному році в порівнянні з попереднім на 17000 тис. грн. Темп зниження операційних витрат менший за темп зниження обсягу виробленої продукції у діючих цінах, що сприяє зростанню витрат на 1 грн виробленої продукції.

Витрати на 1 гривню виробленої продукції у звітному році зросли на 0,008 гривень та склали 0,951 грн.

Чистий прибуток підприємства за два роки знизився на 10820 тис. грн (53,14 %). Рентабельність виробництва знизилася на 1,57 % та рентабельність продажу знизилася на 4 %.

Проведений аналіз діяльності підприємства каже про те, що підприємство працює неефективно, тому потрібно розробка та впровадження

заходів, що дозволять підвищити прибутковість та ефективність діяльності підприємства.

Висновки до розділу 2

Виноробна галузь включає в вирощування та переробку винограду, а саме виноградарство (вирощування винограду технічних сортів, призначених для промислової переробки); первинне виноробство (виробництво виноматеріалів з винограду); вторинне виноробство (переробка виноматеріалів у вино).

Було проведено аналіз стану виноробної галузі України, та виділено наступні основні проблеми: зниження врожайності винограду; недостатність фінансування виноробного комплексу; недостатній догляд за насадженнями; високий рівень вартості матеріально-технічних ресурсів; надмірна розрідженість насаджень.

Було проведено аналіз основних техніко-економічних показників виробничо-господарської діяльності підприємств ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо» та «ТОВ «Винхол Оксамитне».

На ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо» у звітному році в порівнянні з попереднім роком зріс рівень виробничої потужності підприємства на 12740 дал, так як було придбано нове обладнання, що збільшило виробничу потужність, але використання виробничої потужності зменшилося на 5 %, так як зменшилося фактичне вироблення продукції на 14520 дал.

Обсяг виробленої продукції у діючих оптових цінах підприємства у звітному році збільшився на 45280 тис. грн та чистий дохід від реалізації продукції збільшився на 34050 тис. грн, це свідчить про зниження попиту на продукцію підприємства та негативні тенденції щодо структурних змін у бік виробництва більш дешевої продукції. Підприємство має залишки нереалізованої продукції на кінець як попереднього, так звітних років, це потребує поживавлення роботи відділу збуту підприємства.

Показник фондівддачі у звітному році в порівнянні з попереднім знизився на 0,27 грн/грн, це негативне. Але коефіцієнт оборотності обігових активів збільшився на 0,09 обертів, що свідчить про ефективне використання обігових активів підприємства та скоріший оберт оборотного капіталу.

У звітному році зменшилася середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу на п'ять осіб, та також продуктивність праці зменшилася 55,1 тис. грн (2,73%).

Операційні витрати зростають у звітному році в порівнянні з попереднім роком на 47900 тис. грн, але обсяг виробництва знижується, що є дуже неефективним у діяльності підприємства, та сприяє зростанню витрат на 1 грн виробленої продукції.

Витрати на 1 гривню виробленої продукції у звітному році зросли на 0,01 грн та склали 0,96 грн.

Чистий прибуток підприємства у звітному році знижується на 13120 тис. грн, за рахунок чого знижується рентабельність виробництва на 1,95 % та рентабельність продажу на 4,38 %.

На ТОВ «Винхол Оксамитне» у звітному році в порівнянні з попереднім роком знизився обсяг виробництва продукції на 22580 дал, виробнича потужність не змінилася та складала – 375210 дал в рік. Виробнича потужність використовується підприємством на 65,5 та 59,5 % відповідно у попередньому та звітному роках.

Обсяг виробленої продукції у діючих оптових цінах підприємства у звітному році знизився на 21140 тис. грн (5,43%), це свідчить про зниження попиту на продукцію підприємства та негативні тенденції щодо структурних змін у бік виробництва більш дешевої продукції. Підприємство має залишки нереалізованої продукції на кінець як попереднього, так і звітного років, що також потребує більш кращої роботи відділу збуту підприємства.

Показник фондівддачі у звітному році в порівнянні з попереднім зменшився на 0,65 грн (12,8%), це свідчить про зниження ефективності

використання основних засобів. Величина коефіцієнту оборотності обігових активів зросла на 0,03 оберти.

У звітному році зменшилася середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу на 12 осіб, продуктивність праці також зменшилася на 58,49 тис. грн на особу.

Операційні витрати підприємства виробництва зменшуються у звітному році в порівнянні з попереднім на 17000 тис. грн. Темп зниження операційних витрат менший за темп зниження обсягу виробленої продукції у діючих цінах, що сприяє зростанню витрат на 1 грн виробленої продукції.

Витрати на 1 гривню виробленої продукції у звітному році зросли на 0,008 гривень та склали 0,951 грн.

Чистий прибуток підприємства за два роки знизився на 10820 тис. грн (53,14 %). Рентабельність виробництва знизилася на 1,57 % та рентабельність продажу знизилася на 4 %.

Проведений аналіз діяльності підприємств каже про те, що вони працюють неефективно, тому потрібна розробка та впровадження заходів, що дозволять підвищити прибутковість, рентабельність, ефективність та конкурентоспроможність їх діяльності підприємства.

Основними напрямками підвищення рентабельності та прибутковості діяльності підприємств можуть бути наступні: здійснення заходів щодо збільшення ємності ринку виноробної продукції з урахуванням потреб населення, його купівельної спроможності і максимальних експортних можливостей; здійснення заходів щодо забезпечення розвитку інфраструктури ринку виноробної продукції, диверсифікації каналів реалізації та забезпечення якості виноробної продукції, регулювання попиту і пропозиції, захисту ринку від імпортних виноматеріалів і сировини низької якості, а також заходи, що спрямовані на покращення діяльності самих підприємств.

РОЗДІЛ 3 РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

3.1. Розрахунок економічної ефективності проєкту реконструкції ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо» зі збільшенням випуску рожевих виноматеріалів

Аналіз техніко-економічних показників підприємства ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо» Одеської області показав, що в останні роки відбувається зниження рентабельності, тому було вирішено розробити та впровадити захід реконструкції заводу із збільшенням виробництва рожевих виноматеріалів.

Для впровадження заходу необхідно додаткове сучасне устаткування.

Для підприємства купуємо та встановлюємо резервуари з нержавійки (рисунок 3.1), вініфікатори (рисунок 3.2) та резервуари для зберігання (рисунок 3.3).

Рис. 3.1. Резервуари з нержавійки

Джерело: [21]

Рис. 3.2. Вінфікатори

Джерело: [21]

Рис. 3.3. Резервуари для зберігання

Джерело: [21]

Розрахуємо інвестиції у впровадження заходу.

Для впровадження заходу нам потрібно гроші у нове устаткування, а також на додатковий обсяг обігових активів.

Інвестиції у устаткування розрахуємо за формулою:

$$I = I_y + I_{oa}, \quad (3.1)$$

де I – інвестиції загальні;

I_y – інвестиції у устаткування;

I_{oa} – інвестиції у обігові активи.

Потрібний для реконструкції винзаводу обсяг інвестицій у устаткування визначається за формулою:

$$I_y = V_p + T_p + M_o + I_b + D_o + D - L, \quad (3.2)$$

де V_p – вартість придбання устаткування (закупівельні, контрактні ціни);

T_p – транспортно-заготівельні витрати на устаткування (5% від вартості придбання устаткування);

M_o – вартість монтажу устаткування (10 % від вартості придбання устаткування);

I_b – інші витрати (5 % від вартості придбання устаткування);

D_o – залишкова вартість устаткування, що демонтується;

D – вартість демонтажу (5 % від первинної вартості устаткування, демонтаж).

L – ліквідаційна вартість устаткування.

В таблиці 3.1 запропонуємо кошторис витрат на устаткування.

Таблиця 3.1

Кошторис витрат на устаткування

Найменування устаткування	Кількість одиниць устаткування	Вартість одиниці устаткування, тис грн	Загальна вартість, тис. грн
Резервуари з нержавійки	5	50	250
Вініфікатори	5	130	650
Резервуари для зберігання	5	45	225
Разом			1125

Транспортно-заготівельні витрати на устаткування складають:

$$TP = 1125 * 0,05 = 56,25 \text{ тис. грн.}$$

Вартість монтажу дорівнює:

$$MO = 1125 * 0,1 = 112,5 \text{ тис. грн.}$$

Інші витрати складають:

$$Iв = 1125 * 0,05 = 56,25 \text{ тис. грн.}$$

Старе обладнання має 100 % знос, тому немає його залишкової вартості.

Первісна вартість старого обладнання складала 500 тис. грн, тому вартість демонтажу дорівнює:

$$Д = 500 * 0,05 = 25 \text{ тис. грн.}$$

Устаткування здається на брухт, вартість брухту 3500 грн за одну тону, вага всього старого устаткування 5 тонн.

$$Iу = 1125 + 56,25 + 112,5 + 56,25 + 25 - 5 * 3,5 * 0,82 = 1375 - 14,35 = 1360,65 \text{ тис. грн.}$$

Інвестиції у обігові активи плануємо 50 % від собівартості продукції.

$$Ioa = 4522,9 * 0,5 = 2261,45 \text{ тис. грн.}$$

Загальний обсяг інвестицій у захід складає:

$$I = 1360,65 + 2261,45 = 3622,1 \text{ тис. грн.}$$

Планом розвитку сировинної бази винограду передбачений перспективний валовий збір винограду на подальші чотири роки, дані про який приведені у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Потенціал закладок винограду в сировинній базі підприємства

Сорти винограду	Площа виноградників	Врожайність, ц/га	Валовий збір, тонн
1	2	3	4
Тельті Курук	80	58	464
Шардоне	200	65	1300
Рислінг Рейнський	80	59	472
Мускат Оттонель	60	56	336
Совіньйон Блан	80	60	480
Совіньйон Зелений	60	58	348
Аліготе	80	60	480

Продовження табл. 3.2

1	2	3	4
Ркацителі	60	60	360
Трамінер Рожевий	60	59	354
Піно Блан	60	61	366
Піно Грі	80	60	480
Піно Нуар	40	62	248
Каберне Совіньйон	200	66	1320
Мерло	20	65	390
Всього	1200	-	7398

В регіоні є вільний залишок сировини [] 420 тонн, що є базою для розрахунку виробничої потужності підприємства.

Розрахуємо виробничу програму підприємства.

Грунтуючись на встановленому можливому збільшенні потужності і на асортиментній структурі продукції, можна визначити її додаткове виробництво у натуральному виразі з урахуванням значення коефіцієнта використання виробничої потужності, який може дорівнювати 0,8 – 0,9, у роботі він складає 0,8.

Перед розрахунком виробничої програми слід спрогнозувати приріст виробництва виноматеріалів на основі приросту виробничих потужностей.

Додатковий обсяг виноматеріалів складає 420 тонн, або 42000 дал.

Розрахуємо додатковий обсяг виробництва виноматеріалів у натуральному виразі у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Розрахунок додаткового обсягу виробництва в натуральному виразі

Найменування продукції	Сезонна потужність, дал/сезон	Обсяг виробленої продукції, дал/сезон
Виноматеріали	42000	$42000 * 0,8 = 33600$
Разом:		33600

Розрахуємо додатковий обсяг виробництва виноматеріалів у грошовому виразі у таблиці 3.3.

Таблиця 3.4

Розрахунок виробництва продукції у грошовому виразі

Найменування продукції	Обсяг виробленої продукції, дал	Діюча оптова ціна за 1 дал, грн	Об'єм виробленої продукції, тис. грн
1	2	3	4
Виноматеріали	33600	175	5880
Разом:			5880

Розрахуємо додаткову чисельності працюючих і фонд оплати праці.

Планується додатково переробити 336 тонн.

Розрахунок трудомісткості сезонного обсягу виробництва представлено у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Розрахунок трудомісткості виробничої програми

Найменування продукції	Річний об'єм переробки, т	Трудомісткість одиниці продукції люд.-дн/т	Трудомісткість виробничої програми (ТВП)
Виноград	336	0,0805	27,05
Разом:	336		27,05

При ефективному фонді робочого часу 20 люд. дн. чисельність основних виробничих працівників складає:

$$Ч_{OP} = 27,05 / 20 = 2 \text{ людини.}$$

Чисельність допоміжних працівників у виноробній промисловості складає 30% від чисельності основних працівників:

$$Ч_{BP} = 2 * 0,3 = 1 \text{ людина.}$$

Загальна чисельність виробничих працівників рівна:

$$Ч_{OP} + Ч_{BP} = 2 + 1 = 3 \text{ людини.}$$

Розрахуємо собівартість виробленої продукції.

Середня собівартість одиниці виноматеріалу при 30% рентабельності продукції складає:

$$C = 175 / (1 + 0,3) = 134,62 \text{ грн.}$$

Розрахуємо собівартість додатково виробленої продукції, розрахунок запропонуємо у таблиці 3.6.

Таблиця 3.6

Розрахунок собівартості додатково виробленої продукції

Найменування продукції	Річний обсяг виробництва продукції, дал	Собівартість 1 дал продукції, грн	Собівартість виробленої продукції, тис. грн
Виноматеріали	33600	134,61	4522,9
Разом:			4522,9

Додатковий обсяг оподаткованого прибутку при збільшенні обсягу виробництва на підприємстві визначається за формулою:

$$П = ОП - С, \quad (3.3)$$

де П – прибуток за рік, тис. грн;

ОП – обсяг виробленої продукції, тис. грн.

С – собівартість виробленої продукції, тис. грн.

$$П = 5880 - 4522,9 = 1357,1 \text{ тис грн.}$$

Додатковий розмір чистого прибутку, що залишається у розпорядженні підприємства, визначається за формулою:

$$ЧП = П - П * 0,18, \quad (3.4)$$

де 0,18 – відсоткова ставка податку на прибуток (18%).

$$ЧП = 1357,1 - 244,28 = 1112,82 \text{ тис. грн.}$$

Розрахуємо термін окупності інвестицій за формулою:

$$T_o = ЧП / I, \quad (3.5)$$

Термін окупності інвестиційних вкладень при збільшенні обсягу виробництва продукції на підприємстві складає:

$$T_o = 3622,1 / 1112,82 = 3,26 \text{ року.}$$

Величина терміну окупності свідчить про економічну ефективність інвестиційних вкладень.

Було розраховано, що виявлений залишок сировини в обсязі 420 тонн дозволяє збільшити виробничу потужність винзаводу на 42000 дал, а виробництво виноматеріалів на 33600 дал, що складає 5880 тис грн, на це збільшення собівартість продукції необхідно збільшити на 4522,9 тис. грн. Додатково потрібно залучити робітників у кількості 3 людини. Захід дозволить

збільшити оподаткований прибуток підприємства на 1357,1 тис. грн, з якого чистий прибуток 1112,82 тис. грн. інвестиції, що потрібні на впровадження заходу складають 3622,1 тис. грн, з яких 1360,65 тис. грн у основні засоби підприємства та 2261,45 тис. грн у обігові активи. Період окупності інвестицій складе 3,26 року. Всі отримані розрахунки кажуть про економічну ефективність та прибутковість запропоновано заходу.

3.2. Розрахунок економічної ефективності заміни обладнання на підприємстві ТОВ «Винхол Оксамитне»

Аналіз діяльності ТОВ «Винхол Оксамитне» показав, що підприємство має багато старого та зношеного обладнання, що знижує ефективність виробництва, прибутковість, рентабельність та конкурентоспроможність його діяльності.

Тому було вирішено замінити дві машини з розливу вина, що мають 100% знос та морально застарілі, на один блок розливу вина фірми Fimer (рисунок 3.4) [].

Установка укомплектована:

- приладдям для одного діаметра пляшки, що складаються з зірочок входу та виходу ополіскувача, розливної машини та закупорювального блоку та напрямних;
- електрощитом керування з шафою з нержавіючої сталі;
- моторизацією з асинхронним трифазним двигуном керованим інвертером;
- електричною системою підйому трьох каруселів з PLC-системою регулювання рівня розливу за допомогою встановлення ущільнювачів на сифон;

Рис. 3.4. Блок розливу вина

Джерело: [21]

– каркасом та облицюванням повністю виготовленими з нержавіючої сталі – ємностями, краниками та іншими частинами, що мають контакт із продуктом з нержавіючої сталі – супортами зірочок з нержавіючої сталі – зірочками, напрямними та каналами ходу пляшок на зірочках з поліетилену - засобами захисту, які складаються з несучого каркасу з нержавіючої сталі та прозорого полікарбонату;

– регульованими опорними ніжками – транспортером з нержавіючої сталі зі сталевим ланцюгом з виходом та входом з протилежних сторін установки.

Усі прокладки та пластикові частини, що мають контакт із продуктом, виготовлені згідно з відповідними директивами. Ротаційна установка гравітаційного або з невеликим розрідженням розливу на сифонів із системою регулювання рівня розливу. Після відбору пляшок із вхідної зірочки проводиться їх установка під сифонами розливу за допомогою столиків підйому пляшок. Механічні столики блокують пляшки в позиції розливу і герметично з'єднують шийку пляшки та сифон. Шийка самої пляшки керує відкриттям сифону. Після досягнення бажаного рівня надлишок продукту повертається в головну ємність установки розливу. Після закінчення процесу розливу, циліндр підйому пляшок, керований кулачком опускається і встановлює пляшку у вихідну позицію захоплення.

Карусель установки розливу має такі характеристики, які дозволяють отримати бажану продуктивність, легко виконувати технічне обслуговування та зміну формату:

- ємність для продукту повністю виготовлена з нержавіючої сталі та укомплектована дросельним клапаном з нержавіючої сталі пневматичної дії для регулювання потоку продукту, керованого зондами та поплавцями мінімального та максимального рівня;

- сифон розливу, навіть за великої швидкості, дозволяє уникнути втрат продукту гарантує точний рівень розливу; система регулювання рівня розливу;

- спеціальна конструкція каруселі, розташування ніжок для регулювання висоти машини та центральна стійка забезпечують стабільність ємності розливу;

- сифони легко демонтуються та оснащені пристроєм відкриття для їхньої стерилізації;

- стійки підйому пляшок механічного типу з пружинним штовхачем та пристроєм ходу по копіру – мастила для циліндрів зведені в одному централізованому місці.

Закупівельна колона на 1 головки "S" виготовлена зі сталі та оснащена засобами безпеки. Призначена для закупорювання скляних пляшок корковими пробками. По каналах сходу, пробки потрапляють у блоки компресії, які оснащені чотирма сталевими вкладишами. Розподіл пробок на головку закупорювання не проводиться за відсутності пляшок. Виключне використання нержавіючої сталі у зовнішньому виконанні, відсутність болтів та закруглені кромки полегшують чищення та забезпечують необхідні умови гігієни.

Нормативно-довідкову інформацію по обладнанню представимо у таблиці 3.7.

Таблиця 3.7

Нормативно-довідкова інформація

Показники	Значення
Норматив відрахувань у соціальні фонди, %	22
Норма амортизації обладнання (4 група), %	20
Норма витрат на ремонтні роботи по обладнанню, %	4,8
Норма витрат на утримання і експлуатацію обладнання, %	1,6
Річний фонд робочого часу, год	1960
Собівартість 1 кВт/год електроенергії, грн	3,79
Коефіцієнт використання інженерного ресурсу	0,8
Годинна тарифна ставка робочого 3-го розряду, грн	47,74
Вартість брухту, грн / тонна	5500
Період окупності інвестицій, роки	5

Основні техніко-економічні характеристики старого і нового обладнання представлено у таблиці 3.8.

Таблиця 3.8

Техніко-економічні характеристики старого і нового обладнання

Характеристика	Обладнання	
	Старе	Нове
Продуктивність технічна, бут/год (по 750 мл)	8000	1200
Потужність, кВт	3	3
Діаметр пляшки, мм	55-110	55-110
Висота пляшки, мм	220-360	220-360
Внутрішній діаметр шийки, мм	17	17
Кількість робітників, люд.	1	1
Маса, кг	1200	1500
Вартість обладнання, тис. грн	200	360

Розрахуємо інвестиції (I) у проєкт заміни обладнання за формулою:

$$I = I_0 + I_t + I_m + I_i + Д - Л, \quad (3.6)$$

де I_0 – вартість обладнання;

I_t – транспортні витрати (5 % від вартості обладнання);

I_m – вартість монтажних робіт (10% від вартості обладнання);

I_i – інші витрати (2% від вартості нового обладнання);

$Д$ – витрати по демонтажу старого обладнання (5% від вартості старого обладнання);

$Л$ – ліквідаційна вартість демонтованого обладнання.

$$I = 360 + 360 * 0,05 + 360 * 0,1 + 360 * 0,02 + 200 * 2 * 0,05 - 5,5 * 1,2 * 2 * 0,82 = 421,2 + 20 - 10,82 = 430,38 \text{ тис. грн.}$$

Додатковий розмір обігових активів не планується, так як заміна обладнання не передбачає збільшення обсягів виробництва.

Інвестиції у впровадження необхідно у розмірі 430,38 тис. грн за власний рахунок підприємства.

Розрахуємо амортизацію нового обладнання:

$$A_0 = I * N_{ao}, \quad (3.7)$$

де N_{ao} – норма амортизації обладнання (4 група – 20%).

$$A_0 = 430,38 * 0,2 = 86,08 \text{ тис. грн.}$$

Розрахуємо витрати на ремонтні роботи з обладнання:

$$P_0 = I * N_r, \quad (3.8)$$

де N_r – норма витрат на ремонтні роботи з обладнання.

$$P_0 = 430,38 * 0,048 = 20,66 \text{ тис. грн.}$$

Розрахуємо витрати з утримання і експлуатації обладнання:

$$B_e = I * N_{co}, \quad (3.9)$$

де N_{co} – норма витрат на утримання і експлуатацію обладнання.

$$B_e = 430,38 * 0,016 = 6,89 \text{ тис. грн.}$$

Розрахуємо витрати з електроенергії по старому та новому обладнанню:

$$B_e = N_v * C_p, \quad (3.10)$$

де Ср – собівартість одиниці ресурсу.

Нв – норма витрат на використання ресурсу у рік:

$$Нв = Фр * Пг * Квр * Ко * Вр, \quad (3.11)$$

де Фр – фонд робочого часу за рік, год;

Пг – годинне споживання ресурсу за рік (з паспорта впровадженого обладнання, потужність);

Квр – коефіцієнт використання виробничої потужності обладнання;

Ко – кількість обладнання;

Вр – вартість ресурсу, грн.

Старе обладнання = $1960 * 3 * 2 * 0,8 * 3,79 = 35,66$ тис. грн.

Нове обладнання = $1960 * 3 * 1 * 0,8 * 3,79 = 17,83$ тис. грн.

Витрати на заробітну плату:

$$Зод = \sum ТСч * (1+Кпд) * Фг * (1+Кд), \quad (3.12)$$

Старе обладнання = $1960 * 47,74 * 1,5 * 2 * 1,2 * 1,15 = 387,38$ тис. грн.

Нове обладнання = $1960 * 47,74 * 1 * 1 * 1,2 * 1,15 = 129,13$ тис. грн.

де Тсч – годинна тарифна ставка, грн.

Фг – 1960 годин,

Кпд – коефіцієнт для визначення премії та доплат (0,2).

Кд – коефіцієнт для визначення додаткової заробітної плати (0,15).

Розрахуємо єдиний соціальний внесок:

$$Весв = Зод * 0,22, \quad (3.13)$$

По старому обладнанню = $387,38 * 0,22 = 85,22$ тис. грн.

По новому обладнанню = $129,13 * 0,22 = 28,41$ тис. грн.

Результати економії по обладнанню представимо у таблиці 3.9.

Економія від запропонованого заходу є оподаткованим прибутком підприємства та становить 219,26 тис. грн.

Таблиця 3.9

Економія витрат від впровадження заходу, тис. грн

Найменування витрат	Обладнання		Економія, тис. грн
	Старе	Нове	
Амортизація обладнання	-	86,08	86,08
Витрати на ремонтні роботи по обладнанню	-	20,66	20,66
Витрати по утриманню та експлуатації обладнання	-	6,89	6,89
Витрати на електроенергію, що вживеться обладнанням	35,66	17,83	-17,83
Основна та додаткова заробітна плата робітників, які обслуговують обладнання	387,38	129,13	-258,25
Єдиний соціальний внесок	85,22	28,41	-56,81
Всього	508,26	289	-219,26

Розраховуємо чистий прибуток від проєкту:

$$\text{ЧП} = \text{П} - \text{Пп}, \quad (3.14)$$

де ЧП – чистий прибуток,

П – прибуток,

Пп – податок на прибуток (18%).

$$\text{ЧП} = 219,26 * 0,82 = 179,79 \text{ тис. грн.}$$

Розрахуємо період окупності інвестицій:

$$\text{По} = \text{I} / \text{ЧП}, \quad (3.15)$$

$$\text{По} = 430,38 / 179,79 = 2,39 \text{ року.}$$

Впровадження заходу з заміни обладнання дозволить підприємству отримати прибуток у розмірі 219,26 тис. грн, за рахунок економії на витратах на обладнання, з якого чистий прибуток підприємства складе 179,79 тис. грн.

Для впровадження заходу підприємству необхідно 430,38 тис. грн інвестицій, період окупності яких складе 2,39 року, всі інвестиції складуть вартість основних засобів, яка зросте на 430,38 тис. грн.

3.3. Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники діяльності ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо» та ТОВ «Винхол Оксамитне»

Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо» представимо у таблиці 3.10.

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо» до та після впровадження заходу представимо у таблиці 3.11.

Аналіз таблиці 3.10 показав, що підприємство впровадило нові додаткові потужності на суму 42000 дал, обсяг додатково виробленої продукції складає 33600 дал рожевих виноматеріалів. Підвищення обсягу виробленої продукції у плановому році дозволить підвищити коефіцієнт використання виробничої потужності на 1 %, що в діючих цінах підприємства складе підвищення на 5880 тис. грн та у порівнянних цінах підвищення на 50712,34 тис. грн.

Обсяг реалізованої продукції також зросте на 5880 тис. грн, тобто це обсяг вироблених додаткових виноматеріалів.

Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності зросте на суму інвестицій у нове обладнання на 1360,65 тис. грн, та складе 97722,65 тис. грн, фондвіддача підвищиться на 0,46 грн на кожну грн виробленої продукції.

Для здійснення заходів підприємству необхідно додатково 2261,45 тис. грн обігових активів, коефіцієнт оборотності обігових активів зросте на 0,01 обертів.

Таблиця 3.10

**Вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники діяльності
ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо»**

Найменування заходу	Інвестиції, тис. грн.			Зміни показників діяльності підприємства (±)								
	Всього	у тому числі у		Реалізована продукція, тис. грн.	Собівартість, тис. грн.				Чистий прибуток, тис. грн.	Чисельність зайнятих, люд	Строк окупності інвестицій, років	
		основні засоби	обігові активи		Всього	у тому числі:						
						матеріальні витрати	витрати на оплату праці	відрахування на соціальні заходи				амортизація основних засобів та інші витрати
Реконструкція зі збільшенням випуску рожевих виноматеріалів	3622,1	3622,1	-	5880	4522,9	3301,72	814,12	179,18	227,88	1112,82	3	3,26

Таблиця 3.11

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо» після впровадження заходу

Показники	Попередній рік	Плановий рік	Відхилення	
			Абс.	Відн.
1. Середньорічна виробнича потужність, дал	425690	467690	42000	9,87
2. Фактично вироблено продукції, дал	279160	312760	33600	12,04
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,66	0,67	0,01	-
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	488530	494410	5880	1,2
- у порівнянних цінах, тис. грн	421335	472047,34	50712,34	12,04
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн	386090	391970	5880	1,52
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	96362	97722,65	1360,65	1,41
7. Фондовіддача, грн/грн	4,37	4,83	0,46	10,53
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн	534490	536751,45	2261,45	0,42
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, частки	0,72	0,73	0,01	1,39
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	215	218	3	1,4
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн /осіб	1958,1	2165,35	207,25	10,58
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:	469000	473522,9	4522,9	0,96
- матеріальні витрати	342370	345671,72	3301,72	0,96
- витрати на оплату праці	84420	85234,12	814,12	0,23
- відрахування на соціальні заходи	18580	18759,18	179,18	0,96
- амортизація	19070	19116,96	46,96	0,25
- інші операційні витрати	4560	4740,92	180,92	3,97
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,96	0,958	-0,002	-0,21
14. Матеріалоемність, грн/грн	0,7	0,699	-0,001	-0,14
15. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	235350	241230	5880	2,5
16. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	130250	134772,9	4522,9	3,47
17. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	9090	10202,82	1112,82	12,24
18. Рентабельність виробництва, %	1,44	1,61	0,17	-
19. Рентабельність продажу, %	3,86	4,23	0,37	-

На підприємство додатково буде наймано три робітника та середньорічний виробіток кожного робітника зросте на 207,25 тис. грн.

На здійснення заходу необхідно додатково 4522,9 тис. грн операційних витрат, з яких 3301,72 тис. грн в матеріальні витрати, 814,12 тис. грн на витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи – 179,18 тис. грн, додаткова амортизація – 46,96 тис. грн і 18092 тис. грн збільшення інших операційних витрат.

Витрати на 1 грн виробленої продукції знизяться на 0,002 грн, матеріалоємність знизиться на 0,001 грн.

Чистий дохід від реалізації продукції зросте на 5880 тис. грн, собівартість реалізованої продукції збільшиться на 4522,9 тис. грн. Значення показнику рентабельність виробництва зросте на 0,17 % та рентабельність продажу зросте на 0,37 %.

Всі отримані зміни кажуть про те, що впровадження запропонованого заходу ефективно вплине на діяльність підприємства, підвищить його прибутковість та рентабельність.

Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Винхол Оксамитне» представимо у таблиці 3.12.

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Винхол Оксамитне» до та після впровадження заходу представимо у таблиці 3.13.

Аналіз таблиці 3.13 показав, що обсяг виробленої та реалізованої продукції на підприємстві не змінюється, так як захід спрямовано на заміну обладнання без збільшення обсягу виробництва.

В результаті заходу середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності зросте на суму інвестицій у нове обладнання на 430,38 тис. грн, та складе 80126,38 тис. грн, але фондвіддача трошки зменшиться на 0,02 грн на кожен грн виробленої продукції.

Таблиця 3.12

Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники діяльності ТОВ «Винхол Оксамитне»

Найменування заходу	Інвестиції, тис. грн.			Реалізована продукція, тис. грн.	Зміни показників діяльності підприємства (±)						Чистий прибуток, тис. грн.	Чисельність зайнятих, люд	Строк окупності інвестицій, років
	Всього	у тому числі у			Всього	Собівартість, тис. грн.							
		основні засоби	обігові активи			у тому числі:							
						матеріальні витрати	витрати на оплату праці	відрахування на соціальні заходи	амортизація основних засобів та інші витрати				
Заміна двох машин з розливу вина на один блок розливу вина фірми Fimer	430,38	430,38	-	-	-219,26	-17,83	-258,25	-56,81	113,63	179,79	-2	2,39	

Таблиця 3.13

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Винхол Оксамитне» після впровадження заходу

Показники	Попередній рік	Плановий рік	Відхилення	
			Абс.	Відн.
1. Середньорічна виробнича потужність, дал	375210	375210	-	-
2. Фактично вироблено продукції, дал	223100	223100	-	-
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,595	0,595	-	-
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн.	368120	368120	-	-
- у порівнянних цінах, тис. грн.	353484	353484	-	-
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн.	264780	264780	-	-
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	79696	80126,38	430,38	0,54
7. Фондовіддача, грн/грн	4,43	4,41	-0,02	0,45
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн	445920	445920	-	-
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, частки	0,59	0,59	-	-
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	168	166	-2	-1,19
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн /особу	2104,07	2217,59	113,52	5,4
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:	350200	349980,74	-219,26	-0,06
- матеріальні витрати	273156	273138,17	-17,83	-0,007
- витрати на оплату праці	42024	41765,75	-258,25	-0,61
- відрахування на соціальні заходи	9245	9188,19	-56,81	-0,61
- амортизація	8055	8168,63	113,63	1,41
- інші операційні витрати	17720	17720	-	-
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,951	0,950	-0,001	-0,11
14. Матеріалоемність, грн/грн	0,74	0,74	-	-
15. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	223150	223150	-	-
16. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	210340	210340	-	-
17. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	9540	9719,79	179,79	1,88
18. Рентабельність виробництва, %	1,82	1,85	0,03	-
19. Рентабельність продажу, %	4,3	4,36	0,06	-

Захід зменшить чисельність робітників на дві особи, середньорічний виробіток кожного робітника зросте на 113,52 тис. грн.

Захід дозволить підприємству знизити операційні витрати на 219,26 тис. грн, з яких матеріальні витрати знизяться на 17,83 тис. грн, витрати на оплату праці на 258,25 тис. грн, відрахування на соціальні заходи на 56,81 тис. грн, амортизація підвищиться на 113,63 тис. грн, інші операційні витрати не зміняться.

Витрати на 1 грн виробленої продукції знизяться на 0,001 грн, матеріалоємність практично не зміниться.

Чистий прибуток збільшиться на 179,79 тис. грн за рахунок економії витрат. Значення показнику рентабельність виробництва зросте на 0,03 % та рентабельність продажу зросте на 0,06 %.

Всі отримані зміни кажуть про те, що впровадження запропонованого заходу ефективно вплине на діяльність підприємства, підвищить його прибутковість та рентабельність.

Висновки до розділу 3

Аналіз діяльності підприємств виноробної галузі показав, що їм потрібні заходи для підвищення прибутковості та ефективності діяльності.

Тому на ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо» було запропоновано захід реконструкції заводу із збільшенням виробництва рожевих виноматеріалів.

Розрахунок показав, що підприємство може впровадити нові додаткові потужності на суму 42000 дал, обсяг додатково виробленої продукції збільшиться на 33600 дал рожевих виноматеріалів. Підвищення обсягу виробленої продукції у плановому році дозволить підвищити коефіцієнт використання виробничої потужності на 1 %, що в діючих цінах підприємства складе підвищення на 5880 тис. грн та у порівнянних цінах підвищення на 50712,34 тис. грн.

Обсяг реалізованої продукції також зросте на 5880 тис. грн, тобто це обсяг вироблених додаткових виноматеріалів.

Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності зросте на суму інвестицій у нове обладнання на 1360,65 тис. грн, та складе 97722,65 тис. грн, фондівдача підвищиться на 0,46 грн на кожну грн виробленої продукції.

Для здійснення заходів підприємству необхідно додатково 2261,45 тис. грн обігових активів, коефіцієнт оборотності обігових активів зросте на 0,01 обертів.

На підприємство додатково буде наймано три робітника та середньорічний виробіток кожного робітника зросте на 207,25 тис. грн.

На здійснення заходу необхідно додатково 4522,9 тис. грн операційних витрат, з яких 3301,72 тис. грн в матеріальні витрати, 814,12 тис. грн на витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи – 179,18 тис. грн, додаткова амортизація – 46,96 тис. грн і 18092 тис. грн збільшення інших операційних витрат.

Витрати на 1 грн виробленої продукції знизяться на 0,002 грн, матеріалоємність знизиться на 0,001 грн.

Чистий дохід від реалізації продукції зросте на 5880 тис. грн, собівартість реалізованої продукції збільшиться на 4522,9 тис. грн. Значення показнику рентабельність виробництва зросте на 0,17 % та рентабельність продажу зросте на 0,37 %.

Для підприємства ТОВ «Винхол Оксамитне» було запропоновано заміну двох машини з розливу вина, що мають 100% знос та морально застарілі, на один блок розливу вина фірми Fimer.

В результаті заходу обсяг виробленої та реалізованої продукції на підприємстві не змінюється, так як захід спрямовано на заміну обладнання без збільшення обсягу виробництва.

Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності зросте на суму інвестицій у нове обладнання на 430,38 тис. грн, та складе 80126,38 тис. грн, але фондovіддача трошки зменшиться на 0,02 грн на кожному грн виробленої продукції.

Захід зменшить чисельність робітників на дві особи, середньорічний виробіток кожного робітника зросте на 113,52 тис. грн.

Операційні витрати знизяться на 219,26 тис. грн, з яких матеріальні витрати знизяться на 17,83 тис. грн, витрати на оплату праці на 258,25 тис. грн, відрахування на соціальні заходи на 56,81 тис. грн, амортизація підвищиться на 113,63 тис. грн, інші операційні витрати не зміняться.

Витрати на 1 грн виробленої продукції знизяться на 0,001 грн, матеріалоємність практично не зміниться.

Чистий прибуток збільшиться на 179,79 тис. грн за рахунок економії витрат. Значення показнику рентабельність виробництва зросте на 0,03 % та рентабельність продажу зросте на 0,06 %.

Всі отримані зміни після розрахунків запропонованих заходів, кажуть про те, що їх впровадження ефективно вплине на діяльність підприємств, підвищить їх прибутковість, рентабельність та конкурентоспроможність на ринку виноробної галузі.

ВИСНОВКИ

Рентабельність – це інтегральний показник, що відображає ефективність роботи підприємства, що бажає отримувати прибуток за допомогою фінансової, операційної та інвестиційної діяльності.

Рентабельність – один із головних вартісних показників ефективності виробництва, який характеризує рівень віддачі активів і ступінь використання капіталу у процесі виробництва.

Для підвищення рентабельності своєї діяльності підприємство повинне використовувати як наявні внутрішні можливості підвищення ефективності роботи суб'єкта господарювання, так і пристосовувати до зовнішніх впливів та використовувати їх для підвищення результуючого показника роботи.

Внутрішніми факторами підвищення рентабельності є організаційно-управлінські чинники, матеріально-технічні чинники, фінансові чинники, кадрові чинники. До зовнішніх чинників відносяться адміністративні, зовнішньоекономічні, ринкові чинники.

Для успішного розвитку будь-якого підприємства рентабельність є основною передумовою ефективності господарської діяльності. Для забезпечення її зростання необхідно раціоналізувати витрати на виробництво та реалізацію продукції, підвищити продуктивність праці, налагодити систему збуту, удосконалити управління якістю та конкурентоспроможністю продукції та ін.

Виноробна галузь включає в вирощування та переробку винограду, а саме виноградарство (вирощування винограду технічних сортів, призначених для промислової переробки); первинне виноробство (виробництво виноматеріалів з винограду); вторинне виноробство (переробка виноматеріалів у вино).

Було проведено аналіз стану виноробної галузі України, та виділено наступні основні проблеми: зниження врожайності винограду; недостатність фінансування виноробного комплексу; недостатній догляд за насадженнями;

високий рівень вартості матеріально-технічних ресурсів; надмірна розрідженість насаджень.

Було проведено аналіз основних техніко-економічних показників виробничо-господарської діяльності підприємств ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо» та «ТОВ «Винхол Оксамитне».

На ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо» у звітному році в порівнянні з попереднім роком зріс рівень виробничої потужності підприємства на 1274 дал, так як було придбано нове обладнання, що збільшило виробничу потужність, але використання виробничої потужності зменшилося на 5 %, так як зменшилося фактичне вироблення продукції на 1475 дал.

Обсяг виробленої продукції у діючих оптових цінах підприємства у звітному році збільшився на 4528 тис. грн але чистий дохід від реалізації продукції збільшився лише на 3405 тис. грн, це свідчить про зниження попиту на продукцію підприємства та негативні тенденції щодо структурних змін у бік виробництва більш дешевої продукції. Підприємство має залишки нереалізованої продукції на кінець як попереднього, так звітних років, це потребує поживлення роботи відділу збуту підприємства.

Показник фондівдачі у звітному році в порівнянні з попереднім знизився на 0,02 грн/грн, це негативне. Але коефіцієнт оборотності обігових активів збільшився на 0,09 обертів, що свідчить про ефективне використання обігових активів підприємства та скоріший оберт оборотного капіталу.

У звітному році зменшилася середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу на п'ять осіб, та також продуктивність праці зменшилася 5,67 тис. грн.

Операційні витрати зростають у звітному році в порівнянні з попереднім роком на 4790 тис. грн, але обсяг виробництва знижується, що є дуже неефективним у діяльності підприємства, та сприяє зростанню витрат на 1 грн виробленої продукції.

Витрати на 1 гривню виробленої продукції у звітному році зросли на 0,01 грн та склали 0,96 грн.

Прибуток підприємства у звітному році знижується на 1312 тис. грн, за рахунок чого знижується рентабельність виробництва на 0,86 % та рентабельність продажу на 4,38 %.

Всі отримані розрахунки кажуть, що підприємство працює не зовсім ефективно, прибутковість його падає, тому для усунення проблем потрібно термінове вжиття радикальних організаційно-економічних заходів, які дозволять вивести підприємство із кризового стану.

На ТОВ «Винхол Оксамитне» у звітному році в порівнянні з попереднім роком знизився обсяг виробництва продукції на 2258 дал, виробнича потужність не змінилася та склала – 37521 дал в рік. Виробнича потужність використовується підприємством на 65,5 та 59,5 % відповідно у попередньому та звітному роках.

Обсяг виробленої продукції у діючих оптових цінах підприємства у звітному році знизився на 2114 тис. грн, що свідчить про зниження попиту на продукцію підприємства та негативні тенденції щодо структурних змін у бік виробництва більш дешевої продукції. Підприємство має залишки нереалізованої продукції на кінець як попереднього, так і звітного років, що також потребує більш кращої роботи відділу збуту підприємства.

Показник фондівдачі у звітному році в порівнянні з попереднім зменшився на 0,07 грн, це свідчить про зниження ефективності використання основних засобів. Величина коефіцієнту оборотності обігових активів зросла на 0,03 оберти.

У звітному році зменшилася середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу на 12 осіб, продуктивність праці також зменшилася на 5,85 тис. грн на особу.

Операційні витрати підприємства виробництва зменшуються у звітному році в порівнянні з попереднім на 1700 тис. грн. Темп зниження операційних

витрат менший за темп зниження обсягу виробленої продукції у діючих цінах, що сприяє зростанню витрат на 1 грн виробленої продукції на 0,01 грн.

Чистий прибуток підприємства за два роки знизився на 1082 тис. грн (53,14 %). Рентабельність виробництва знизилася на 0,81 % та рентабельність продажу знизилася на 4 %.

Проведений аналіз діяльності підприємств каже про те, що вони працюють неефективно, тому потрібна розробка та впровадження заходів, що дозволять підвищити прибутковість, рентабельність, ефективність та конкурентоспроможність їх діяльності підприємства.

Основними напрямками підвищення рентабельності та прибутковості діяльності підприємств можуть бути наступні: здійснення заходів щодо збільшення ємності ринку виноробної продукції з урахуванням потреб населення, його купівельної спроможності і максимальних експортних можливостей; здійснення заходів щодо забезпечення розвитку інфраструктури ринку виноробної продукції, диверсифікації каналів реалізації та забезпечення якості виноробної продукції, регулювання попиту і пропозиції, захисту ринку від імпортних виноматеріалів і сировини низької якості, а також заходи, що спрямовані на покращення діяльності самих підприємств.

Аналіз діяльності підприємств виноробної галузі показав, що їм потрібні заходи для підвищення прибутковості та ефективності діяльності.

Тому на ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо» було запропоновано захід реконструкції заводу із збільшенням виробництва рожевих виноматеріалів.

Розрахунок показав, що підприємство може впровадити нові додаткові потужності на суму 42000 дал, обсяг додатково виробленої продукції збільшиться на 33600 дал рожевих виноматеріалів. Підвищення обсягу виробленої продукції у плановому році дозволить підвищити коефіцієнт використання виробничої потужності на 1 %, що в діючих цінах підприємства

складе підвищення на 5880 тис. грн та у порівнянних цінах підвищення на 50712,34 тис. грн.

Обсяг реалізованої продукції також зросте на 5880 тис. грн, тобто це обсяг вироблених додаткових виноматеріалів.

Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності зросте на суму інвестицій у нове обладнання на 1360,65 тис. грн, та складе 97722,65 тис. грн, фондвіддача підвищиться на 0,46 грн на кожну грн виробленої продукції.

Для здійснення заходів підприємству необхідно додатково 2261,45 тис. грн обігових активів, коефіцієнт оборотності обігових активів зросте на 0,01 обертів.

На підприємство додатково буде наймано три робітника та середньорічний виробіток кожного робітника зросте на 207,25 тис. грн.

На здійснення заходу необхідно додатково 4522,9 тис. грн операційних витрат, з яких 3301,72 тис. грн в матеріальні витрати, 814,12 тис. грн на витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи – 179,18 тис. грн, додаткова амортизація – 46,96 тис. грн і 18092 тис. грн збільшення інших операційних витрат.

Витрати на 1 грн виробленої продукції знизяться на 0,002 грн, матеріалоємність знизиться на 0,001 грн.

Чистий дохід від реалізації продукції зросте на 5880 тис. грн, собівартість реалізованої продукції збільшиться на 4522,9 тис. грн. Значення показнику рентабельність виробництва зросте на 0,17 % та рентабельність продажу зросте на 0,37 %.

Для підприємства ТОВ «Винхол Оксамитне» було запропоновано заміну двох машини з розливу вина, що мають 100% знос та морально застарілі, на один блок розливу вина фірми Fimer.

В результаті заходу обсяг виробленої та реалізованої продукції на підприємстві не змінюється, так як захід спрямовано на заміну обладнання без збільшення обсягу виробництва.

Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності зросте на суму інвестицій у нове обладнання на 430,38 тис. грн, та складе 80126,38 тис. грн, але фондвіддача трошки зменшиться на 0,02 грн на кожному грн виробленої продукції.

Захід зменшить чисельність робітників на дві особи, середньорічний виробіток кожного робітника зросте на 113,52 тис. грн.

Операційні витрати знизяться на 219,26 тис. грн, з яких матеріальні витрати знизяться на 17,83 тис. грн, витрати на оплату праці на 258,25 тис. грн, відрахування на соціальні заходи на 56,81 тис. грн, амортизація підвищиться на 113,63 тис. грн, інші операційні витрати не зміняться.

Витрати на 1 грн виробленої продукції знизяться на 0,001 грн, матеріалоємність практично не зміниться.

Чистий прибуток збільшиться на 179,79 тис. грн за рахунок економії витрат. Значення показнику рентабельність виробництва зросте на 0,03 % та рентабельність продажу зросте на 0,06 %.

Всі отримані зміни після розрахунків запропонованих заходів, кажуть про те, що їх впровадження ефективно вплине на діяльність підприємств, підвищить їх прибутковість, рентабельність та конкурентоспроможність на ринку виноробної галузі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розвитку виробництва виноробної продукції та спрощення господарської діяльності малих виробництв виноробної продукції». URL: <https://minagro.gov.ua/news/parlament-rozglyanuv-zakonoproekti-pro-pidtrimku-vinorobiv> (дата звернення: 25.11.2023).
2. Агробізнес сьогодні. URL: <https://agro-business.com.ua> (дата звернення: 19.10.2023).
3. Аналітика ринків, фінансовий консалтинг. URL: <https://proconsulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-vina-v-ukraine-2022-god> (дата звернення: 22.10.2023).
4. Бурковська А. В. Важливість і необхідність оцінки та контролю фінансового стану аграрного підприємства. *Економічний форум*, 2013. Вип. 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2013_3_27 (дата звернення 18.09.2023 р.).
5. В Україні виготовляють чверть відсотка світового ринку вина. URL: <https://techdrinks.info/v-ukrayini-vygotovlyayut-chvert-vidsotka-svitovogo-rynku-vyna> (дата звернення: 05.11.2023).
6. Державна служба статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 16.10.2023).
7. Дронова А. Ю. Рентабельність як складова оцінки ефективності діяльності торговельних підприємств на ринку нафтопродуктів України. *Економіка промисловості*, 2018. № 53. С.140–146.
8. Економічний аналіз: навчальний посібник / за ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. Київ: КНЕУ, 2021. 540 с.
9. Жук О. І. Основні показники аналізу ефективності маркетингових інвестицій. *Вісник "Економіка. Проблеми економічного становлення"*, 2018. №3. С.44-50.

10. Звірько Г. П., Методичні підходи щодо аналізу прибутковості господарської діяльності суб'єкта господарювання. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*, Розділ «Технічний прогрес та ефективність виробництва», 2018. №7. С.28-36.

11. Зінченко, О. А. Визначення показників рентабельності на основі величини якості прибутку. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. № 28, 2019. С.150-155.

12. Кобилецький В. Р. Рентабельність. Сутність та показники. *Онлайн-журнал «Financial Analysis online»*. URL: <https://analizua.com/metodyka-rozrakhunku-2/229-rentabelnist> (дата звернення 15.09.2023 р.).

13. Лебедева А. М. Методичні аспекти аналізу рентабельності діяльності підприємства. *Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова*. 2017. Т.17. Вип.3-4. С.29-36.

14. Лепьохіна О.В., Рентабельність підприємства і механізм управління розподілом прибутку підприємств машинобудування. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2011. №1 (10). С.108-111.

15. Методичні вказівки до виконання аналітичної частини кваліфікаційної роботи для здобувачів ступенів вищої освіти «Бакалавр» та «Магістр» спеціальності 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» денної та заочної форм навчання // Укладачі Т.А. Кулаковська, С.О. Магденко. Одеса: ОНТУ, 2022. 38 с.

16. Методичні вказівки до виконання кваліфікаційної роботи магістра спеціальності 051 «Економіка» денної та заочної форм навчання / Укладачі: О.І. Павлов, Т.А. Кулаковська, В.А. Самофатова. Одеса: ОНТУ, 2022. 40 с.

17. Методичні вказівки до оформлення курсових та кваліфікаційних робіт для здобувачів спеціальності 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» ступенів вищої освіти «Бакалавр» та «Магістр» денної та заочної форм навчання / Укладачі О.І. Павлов, Т.А. Кулаковська. Одеса: ОНАХТ, 2022. 16 с.

18. Методичні вказівки до розрахунку економічної ефективності інвестиційних проєктів для здобувачів спеціальності 051 «Економіка» всіх форм навчання / Укладач: О.Л. Фрум. Одеса: ОНТУ, 2022. 43 с.

19. Міністерства економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA> (дата звернення: 19.10.2023).

20. Нуд О.П. Аналіз методологічних підходів до оцінки ефективності. *Вісник Донецького університету економіки та права*, 2018. № 2. С. 77-80.

21. Обладнання для виноробної галузі. URL: <https://techno-t.net.ua/oborudovanie-dlia-vynodelia> (дата звернення: 19.11.2023).

22. Руда Р.В. Аналіз ефективної діяльності підприємства: необхідність та методика. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. № 4 (20). 2018. С.109-111.

23. Саленко О.В. Шляхи визначення ступеню ефективності діяльності підприємства. *Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики*. 2018. № 4 (24). С.62-71.

24. Самуельсон П. Економіка: підручник. Львів: Світ, 2019. 495 с.

25. Стенограма комітетських слухань на тему: «Актуальні питання виноградарства та виноробства в Україні на шляху до євроінтеграції». URL: <https://komagropolit.rada.gov.ua/print/74831.html> (дата звернення: 25.11.2023).

26. Танцюра М.Ю., Шихмамбетова Д.Л., Стратегія забезпечення рентабельності підприємства. *Економіка*. 2020. №2(39). С.113-116.

27. ТОВ «Винхол Оксамитне». URL: <http://www.villatinta.com.ua/istoriya> (дата звернення: 05.11.2023).

28. ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо». URL: <https://hlibinvest.com.ua/kompanii/tdv-ivano-frankivskij-hlibokombinat/> (дата звернення: 06.11.2023).

29. Українське вино. URL: <https://uwines.com.ua> (дата звернення: 22.11.2023).

30. Українське виноробство потребує держпідтримки для просування на міжнародних ринках – думка. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/897973.html> (дата звернення: 15.10.2023).

31. Фінансова звітність підприємств. URL: <https://clarity-project.info> (дата звернення: 20.10.2023).

32. Черниш С.С. Економічний аналіз: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2016. – 312 с.

33. Черниш С.С. Організаційно-методичні аспекти аналізу рентабельності. *Інноваційна економіка*. 2017. 6[44]. С.305-309.

34. Швиданенко Г.О. Економіка підприємства: підручник. Київ: КНЕУ, 2019. 598 с.

35. Янковий Р.В. Шляхи підвищення продуктивності та результативності праці на підприємстві. *Економіка: реалії часу*. 2017. № 1. С. 23-26.

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет
Кафедра економіки промисловості

ДОДАТКИ
ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

на тему: «Розробка рекомендацій з підвищення рентабельності підприємств виноробної галузі»

на здобуття ступеню вищої освіти «магістр»

Здобувачки _____ Кудікова О.С.

Керівник _____ проф. Павлов О.І.

Одеса – 2023 рік

ЛИСТ 1

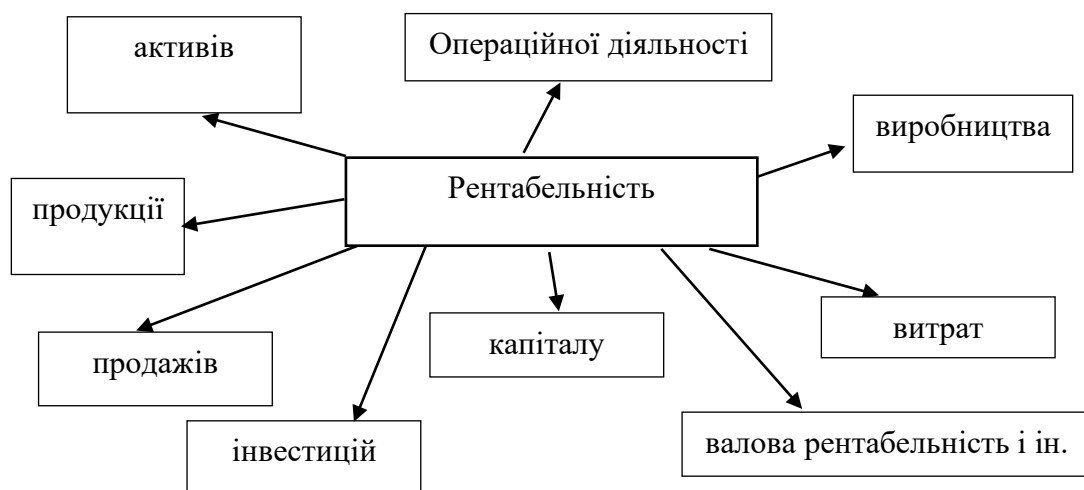

Рис. 1. Основні показники рентабельності

ЛИСТ 2

Рис. 2. Рекомендації з основних напрямів підвищення рентабельності підприємства

ЛИСТ 3

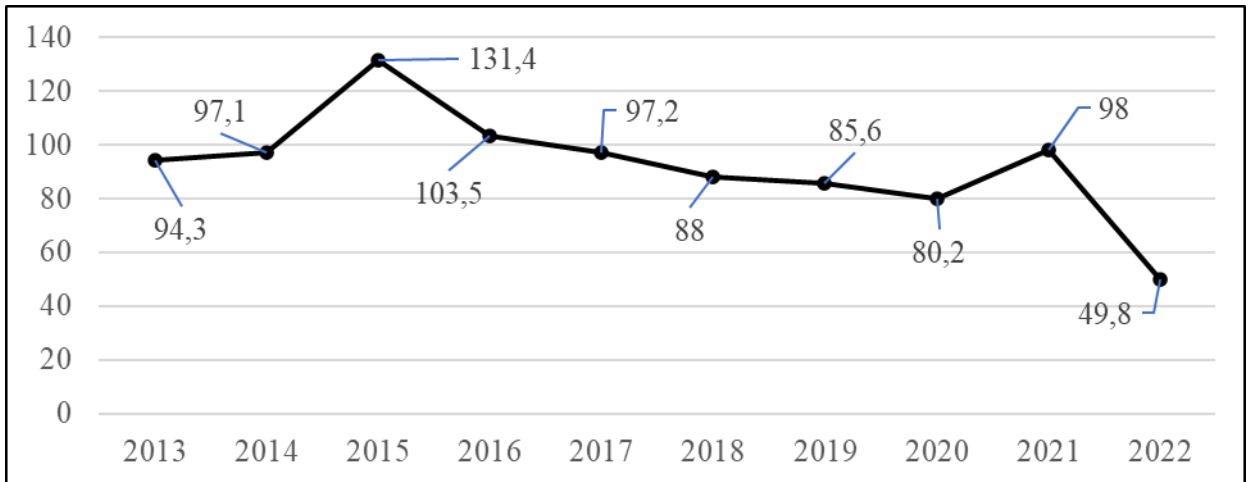
Таблиця 1

Виробництво виноробної продукції за основними видами, тис. дал

	2013	2014	2015	2016	2020	2021	2022
Вино ігристе зі свіжого винограду (крім вина "Шампанське"; включаючи "Шампанське України")	5356,5	3644,7	4753,6	4740,9	2266,2	2249,3	1376,6
Вино та виноградне сусло, бродіння якого зупинене шляхом додавання спирту, з фактичною концентрацією спирту не більше 15% (крім газованого, ігристого та вина із захищеним найменуванням за походженням)	10822,4	7133,2	7834,8	6532,1	6255,8	6422,5	5799,5
Вино з фактичною концентрацією спирту не більше 15% (крім газованого, ігристого, та вина із захищеним найменуванням за походженням)	4280,3	2408,6	6684,6	6061,8	к/с	к/с	4023,6
Вино з концентрацією спирту більше 15% (Портвейн, Мадера, Херес та інші)	4280,3	2408,6	1200,4	1132,0	455,8	424,8	491,5
Виноградне сусло (крім виноградного сусла, бродіння якого зупинене шляхом додавання спирту)	17451	11373,3	12367,6	14488,8	5443,1	7357,2	3728,7
Напої ферментовані та їх суміші, включаючи з напоями безалкогольними (сидр яблучний, сидр грушевий, напій медовий; крім солодового пива, виноградного вина, ароматизованого рослинними та ароматичними речовинами)	1404,3	1214,9	1425,2	2550,7	4813,4	4970,1	3215,7
Вермут та вина ароматизовані рослинними та ароматичними речовинами інші, зі свіжого винограду	1272,2	1137,0	1763,1	1854,7	523,8	519,5	233,8

¹Примітка. Дані за 2015–2021 рр. наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя, частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях, за 2022 р. – без урахування тимчасово окупованих рф територій та частини територій, на яких ведуться (велися) бойові дії.

ЛИСТ 4

¹Примітка. Дані за 2015-2021 рр. наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя, частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях, за 2022р. – без урахування тимчасово окупованих рф територій та частини територій, на яких ведуться (велися) бойові дії.

Рис. 3. Індеси виробництва виноградних вин за 2013-2022 роки

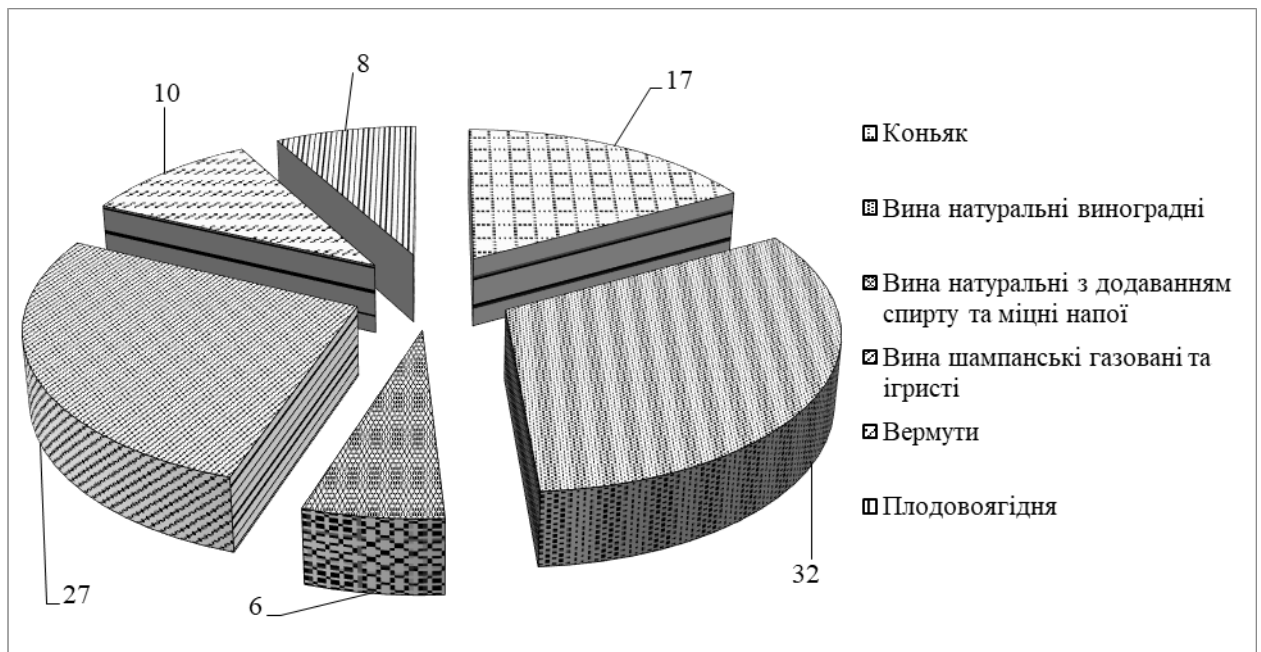

Рис. 4. Структура винопродукції у 2021 році в Україні, %

ЛИСТ 5

Таблиця 2

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо» за два роки

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абс.	Відн.
1	2	3	4	5
1. Середньорічна виробнича потужність, дал	412950	425690	12740	3,09
2. Фактично вироблено продукції, дал	293680	279160	-14520	-4,94
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,71	0,66	-0,05	-
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн.	443250	488530	45280	10,22
- у порівнянних цінах, тис. грн.	443250	421335	-21915	-4,94
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн.	350420	386090	35670	10,18
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	95585,5	96362	776,5	0,81
7. Фондовіддача, грн/грн	4,64	4,37	-0,27	-5,82
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн	559045	534490	-24555	-4,39
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, частки	0,63	0,72	0,09	14,29
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	220	215	-5	-2,27
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн /особу	2014,8	1959,7	-55,1	-2,73
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:	421100	469000	47900	11,37
- матеріальні витрати	303200	342370	39170	12,92
- витрати на оплату праці	84220	84420	200	0,24
- відрахування на соціальні заходи	18520	18580	60	0,32
- амортизація	12000	19070	7070	58,92
- інші операційні витрати	3160	4560	140	44,3
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,95	0,96	0,01	1,05
14. Матеріалоемність, грн/грн	0,68	0,7	0,02	2,94
15. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	269400	235350	-34050	-12,64
16. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	134840	130250	-4590	-3,40
17. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	22210	9090	-13120	-59,07
18. Рентабельність виробництва, %	3,39	1,44	-1,95	-
19. Рентабельність продажу, %	8,24	3,86	-4,38	-

ЛИСТ 6

Таблиця 3

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Винхол Оксамитне»

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абс.	Відн.
1. Середньорічна виробнича потужність, дал	375210	375210	-	-
2. Фактично вироблено продукції, дал	245680	223100	-22580	-9,19
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,655	0,595	-0,06	-
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн.	389260	368120	-21140	-5,43
- у порівнянних цінах, тис. грн.	389260	353484	-35776	-9,2
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн.	291430	264780	-26650	-9,14
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	76642,5	79696	3053,5	4
7. Фондовіддача, грн/грн	5,08	4,43	-0,65	-12,8
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн	524305	445920	-78385	-14,95
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, частки	0,56	0,59	0,03	5,36
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	180	168	-12	-6,67
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн /особу	2162,56	2104,07	-58,49	-2,71
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:	367200	350200	-17000	-4,63
- матеріальні витрати	264384	273156	8772	3,32
- витрати на оплату праці	55080	42024	-13056	-23,7
- відрахування на соціальні заходи	12118	9245	-2873	-23,71
- амортизація	17258	8055	-9203	-53,33
- інші операційні витрати	18360	17720	-640	-3,49
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,943	0,951	0,008	0,85
14. Матеріалоемність, грн/грн	0,68	0,74	0,06	8,82
15. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	245480	223150	-22330	-9,10
16. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	219840	210340	-9500	-4,32
17. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	20360	9540	-10820	-53,14
18. Рентабельність виробництва, %	3,39	1,82	-1,57	-
19. Рентабельність продажу, %	8,3	4,3	-4	-

ЛИСТ 7

Таблиця 4

**Вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники діяльності
ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо»**

Найменування заходу	Інвестиції, тис. грн.			Зміни показників діяльності підприємства (±)								
	Всього	у тому числі у		Реалізована продукція, тис. грн.	Собівартість, тис. грн.				Чистий прибуток, тис. грн.	Чисельність зайнятих, люд	Строк окупності інвестицій, років	
		основні засоби	обігові активи		Всього	у тому числі:						
						матеріальні витрати	витрати на оплату праці	відрахування на соціальні заходи				амортизація основних засобів та інші витрати
Реконструкція зі збільшенням випуску рожевих виноматеріалів	3622,1	3622,1	-	5880	4522,9	3301,72	814,12	179,18	227,88	1112,82	3	3,26

ЛИСТ 8

Таблиця 5

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо» після впровадження заходу

Показники	Попередній рік	Плановий рік	Відхилення	
			Абс.	Відн.
1. Середньорічна виробнича потужність, дал	425690	467690	42000	9,87
2. Фактично вироблено продукції, дал	279160	312760	33600	12,04
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,66	0,67	0,01	-
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	488530	494410	5880	1,2
- у порівнянних цінах, тис. грн	421335	472047,34	50712,34	12,04
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн	386090	391970	5880	1,52
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	96362	97722,65	1360,65	1,41
7. Фондовіддача, грн/грн	4,37	4,83	0,46	10,53
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн	534490	536751,45	2261,45	0,42
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, частки	0,72	0,73	0,01	1,39
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	215	218	3	1,4
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн /осіб	1958,1	2165,35	207,25	10,58
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:	469000	473522,9	4522,9	0,96
- матеріальні витрати	342370	345671,72	3301,72	0,96
- витрати на оплату праці	84420	85234,12	814,12	0,23
- відрахування на соціальні заходи	18580	18759,18	179,18	0,96
- амортизація	19070	19116,96	46,96	0,25
- інші операційні витрати	4560	4740,92	180,92	3,97
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,96	0,958	-0,002	-0,21
14. Матеріалоемність, грн/грн	0,7	0,699	-0,001	-0,14
15. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	235350	241230	5880	2,5
16. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	130250	134772,9	4522,9	3,47
17. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	9090	10202,82	1112,82	12,24
18. Рентабельність виробництва, %	1,44	1,61	0,17	-
19. Рентабельність продажу, %	3,86	4,23	0,37	-

ЛИСТ 9

Таблиця 6

Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники діяльності ТОВ «Винхол Оксамитне»

Найменування заходу	Інвестиції, тис. грн.			Реалізована продукція, тис. грн.	Зміни показників діяльності підприємства (±)					Чистий прибуток, тис. грн.	Чисельність зайнятих, люд	Строк окупності інвестицій, років
	Всього	у тому числі у			Всього	Собівартість, тис. грн.						
		основні засоби	обігові активи			у тому числі:						
						матеріальні витрати	витрати на оплату праці	відрахування на соціальні заходи	амортизація основних засобів та інші витрати			
Заміна двох машин з розливу вина на один блок розливу вина фірми Fimer	430,38	430,38	-	-	-219,26	-17,83	-258,25	-56,81	113,63	179,79	-2	2,39

ЛИСТ 10

Таблиця 7

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Винхол Оксамитне» після впровадження заходу

Показники	Попередній рік	Плановий рік	Відхилення	
			Абс.	Відн.
1. Середньорічна виробнича потужність, дал	375210	375210	-	-
2. Фактично вироблено продукції, дал	223100	223100	-	-
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,595	0,595	-	-
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн.	368120	368120	-	-
- у порівнянних цінах, тис. грн.	353484	353484	-	-
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн.	264780	264780	-	-
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	79696	80126,38	430,38	0,54
7. Фондовіддача, грн/грн	4,43	4,41	-0,02	0,45
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн	445920	445920	-	-
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, частки	0,59	0,59	-	-
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	168	166	-2	-1,19
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн /особу	2104,07	2217,59	113,52	5,4
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:	350200	349980,74	-219,26	-0,06
- матеріальні витрати	273156	273138,17	-17,83	-0,007
- витрати на оплату праці	42024	41765,75	-258,25	-0,61
- відрахування на соціальні заходи	9245	9188,19	-56,81	-0,61
- амортизація	8055	8168,63	113,63	1,41
- інші операційні витрати	17720	17720	-	-
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,951	0,950	-0,001	-0,11
14. Матеріалоемність, грн/грн	0,74	0,74	-	-
15. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	223150	223150	-	-
16. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	210340	210340	-	-
17. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	9540	9719,79	179,79	1,88
18. Рентабельність виробництва, %	1,82	1,85	0,03	-
19. Рентабельність продажу, %	4,3	4,36	0,06	-

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВАРМІНСЬКО-МАЗУРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ПОЛЬЩА)
УНІВЕРСИТЕТ ВИЩА ШКОЛА БІЗНЕСУ (ПОЛЬЩА)
УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ В БРАТИСЛАВІ (СЛОВАЧЧИНА)
УНІВЕРСИТЕТ ПРИКЛАДНИХ НАУК (НІМЕЧЧИНА)
УНІВЕРСИТЕТ ГЕНУЇ (ІТАЛІЯ)
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЛЬВІВСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

**ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА:
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ДВНАДЦЯТОЇ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(8 вересня 2023 р.)

*Кафедра економіки підприємства та організації підприємницької
діяльності
Одеса-ОНЕУ
2023*

УДК 334.716 (043.2)
Е 40

Матеріали конференції публікуються в авторській редакції

Укладачі:

Грінченко Р.В. – доктор економічних наук, доцент;
Кошельок Г.В. - доктор економічних наук, доцент.

Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики: Матеріали дванадцятої міжнар. наук.-практ. конф., 8 вересня 2023 р. Одеса: ОНЕУ, 2023. 673 с., ілл.

Для здобувачів економічних спеціальностей, викладачів, аспірантів і докторантів вищих навчальних закладів, підприємців і працівників управлінської діяльності підприємств та організацій.

© Одеський національний економічний університет, 2023

Головецький Д.І. ВИКЛИКИ ДЛЯ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ ПІД ЧАС ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ МАРКЕТИНГОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	205
Дикань В.В., Торопова Д.Д. РОЗРОБЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМПЛЕМЕНТАРНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	207
Зайцева Л.О., Зайцев Г.В. КЛЮЧОВІ ОРІЄНТИРИ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПУБЛІЧНОЇ КОМПАНІЇ	209
Захарченко В.І., Бочевар І.В. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО БУДІВНИЦТВА ВИРОБНИЧО-КОМЕРЦІЙНИХ СТРУКТУР	211
Захарченко В.І., Меркулов Д.М. ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ СЛУЖБИ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ У ПРОЦЕСІ ПРОЄКТУВАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО ОБ'ЄДНАННЯ	213
Ігнашкіна Т.Б., Левенець Д.О. АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ АТ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ЗАВОД ФЕРОСПЛАВІВ»	216
Kalachevska I.I., Zhang Zhanming HUMAN RESOURCE MANAGEMENT STRATEGIES IN RURAL COMMERCIAL BANK OF CHINA	219
Карась А.Р., Янковий О.Г. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА	222
Кічук О.С. АУТСОРСИНГ ЯК СУЧАСНА ТЕХНОЛОГУІЯ БІЗНЕСУ	224
Ковальський А.О. ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ТЕОРЕТИЧНА СКЛАДОВА	226
Коломієць Г.М., Король В.О. ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ БІЗНЕСУ – ІМПЕРАТИВ ВІДНОВЛЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	228
Короленко М.С., Томашук І.В. СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇЇ ЕФЕКТИВНІСТЬ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	230
Kravchenko S.A. PROBLEMS OF DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS IN RURAL AREAS	233
Крупіна С.В., Кудікова О.С. РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ З ПІДВИЩЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	235
Литвин Ю.В. СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	237
Лінькова О.Ю. ЗНАЧЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ В РЕАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА МОЖЛИВОСТЕЙ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ	239
Македон В.В. ВПРОВАДЖЕННЯ ЕВОЛЮЦІЙНО-ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ У РОЗВИТОК МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА	241
Маринovich В.В. ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В МІНЛИВОМУ ГЛОБАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	243

Крупіна С.В.
к.е.н., доцент,
Кудікова О.С.
магістрант,

Одеський національний технологічний університет (Україна)

РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ З ПІДВИЩЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Мета будь-якого підприємства або бізнесу в сучасних умовах – це наявність прибутку та рентабельності.

Рентабельність – це показник економічної ефективності, що показує наскільки вигідно використовуються ресурси та вкладаються інвестиції, та дає відповідь наскільки прибутковою для підприємства є обрана стратегія розвитку та вдалося чи ні повернути кошти і на скільки це є привабливим.

Порахувати можна рентабельність окремого об'єкта – продукції, виробництва або всього підприємства.

Розрахунок та аналіз показників дає відповіді на питання наскільки життєздатне та перспективне підприємство і напрями його діяльності; дозволяє спрогнозувати прибутковість підприємства; порівняти показники його діяльності із конкурентами, провести оцінку та виявити місце на ринку; оцінити вартість підприємства та його активів; проаналізувати ефективність стратегії діяльності та виробництва та ін.

Для підвищення рентабельності підприємства необхідна розробка рекомендацій, що базується на розбивці загальної рентабельності бізнесу на дрібні складові, з яких потім необхідно прибирати найменш рентабельні та розвивати найбільш рентабельні.

На рисунку запропонуємо рекомендації з основних напрямів підвищення рентабельності підприємства та проаналізуємо послідовність їх виконання.

Можна зробити висновок, що процес підвищення рентабельності підприємства потребує розробки системного підходу та розгляду діяльності підприємства з різних аспектів. Застосування основних напрямів підвищення рентабельності, адаптованих до діяльності конкретного підприємства та зовнішній середі, допоможе покращити його фінансові показники та забезпечити успішну діяльність на ринку. Але, впровадження змін на підприємстві потребує проведення повного маркетингового аналізу та розробки стратегії та ефективного плану дій для досягнення найкращих прибутків та результатів.

Список використаних джерел:

1. Податковий Кодекс України URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17?find=1&text=Рентабельність#w1_1
2. Поліщук Н.В. Результативність діяльності суб'єктів господарювання: сутність, оцінка, основи регулювання: Монографія. К.: Київський національний торговельно-економічний університет, 2005, 252с.

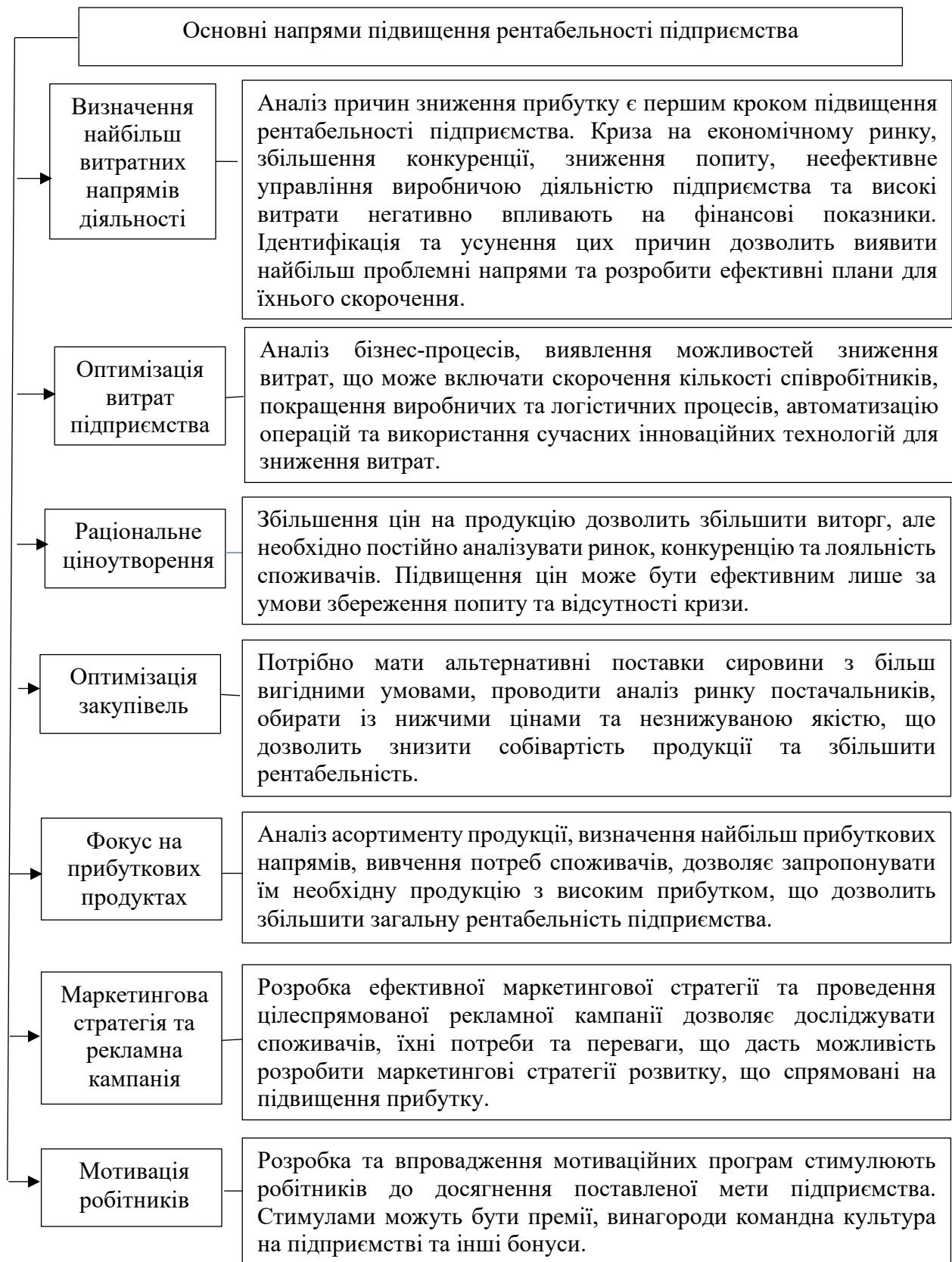

Рисунок. Рекомендації з основних напрямів підвищення рентабельності підприємства